

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą
z dnia

MIASTO I GMINA DOBRZYŃ NAD WISŁĄ

**Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyń Nad Wisłą
na lata 2017-2020, z perspektywą do 2024 roku**

A handwritten signature in blue ink, located in the bottom left corner of the page.

A handwritten signature in blue ink, located in the bottom right corner of the page.

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, 785 i 898) zarządy poszczególnych szczebli administracji samorządowej zobowiązane są do sporządzania, co 4 lata, programów ochrony środowiska z perspektywą na 4 kolejne lata.

Pierwszy „Program ochrony środowiska dla gminy i miasta Dobrzyń nad Wisłą na lata 2004 – 2011” został przyjęty Uchwałą Rady Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą nr XVI/84/04 z dnia 7 października 2004 roku. Pierwsza aktualizacja „Programu” została przyjęta dnia 29 grudnia 2010 roku uchwałą nr III/9/10.

Niniejszy „Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą”, zwany dalej Programem jest czwartą edycją dokumentu i jego aktualizacja uwzględnia analizę stanu środowiska na terenie gminy oraz cele gminnej polityki ekologicznej i zadania niezbędne do jej realizacji.

W opracowaniu uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących zagadnień ochrony środowiska. Podstawę prawną Programu stanowią ustawy (wymienione niżej) oraz akty wykonawcze tych ustaw:

- Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. z 2017 r. poz. 519,785,898),
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 ze zm.),
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 ze zm.),
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo Wodne (Dz. U. z 2015 r. 469 ze. zm.),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1987),
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2016 r. poz. 250 ze zm.) ,
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r. poz. 139 ze zm.),
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2017 r. poz. 788),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2016 r. poz. 1131 ze zm.),
- ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowanie wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., poz. 20 ze zm.),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 909 z zm.),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290 ze zm.),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r o nawozach i nawożeniu. (Dz. U. z 2017 r. poz. 668),
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzeni (Dz. U. z 2017 r. poz. 1073),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948 i z 2017 r. poz. 730 i 935)

2. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2017 - 2020, z perspektywą do 2024 r. Uregulowania prawne obligują do opracowania

programów ochrony środowiska na wszystkich szczeblach samorządowych. Ich celem jest określenie polityki ochrony środowiska w regionie, przy założeniu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju.

Podstawowym zadaniem programów ochrony środowiska ma być pomoc w rozwiązywaniu istniejących problemów, jak również przeciwdziałanie zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. Opracowane na wszystkich szczeblach Programy ochrony Środowiska winny uwzględniać aktualną sytuację i specyfikę jednostek wchodzących w ich skład.

Opracowany dla Miasta i Gminy Dobrzyń na Wisłą Program Ochrony Środowiska, zgodnie z obowiązującymi wymogami, inwentaryzuje aktualny stan środowiska i system monitorowania jego zmian oraz określa niezbędne działania dla ochrony środowiska w ścisłym powiązaniu z głównymi kierunkami rozwoju powiatu łukowskiego. Program ten powinien stanowić płaszczyznę koordynacji działań w skali ponadlokalnej (ponadgminnej) na rzecz środowiska. Określa on ramy działań w takich dziedzinach jak między innymi ochrona zlewni rzek i obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych oraz gospodarka odpadami.

Zmniejszenie presji na środowisko i określona poprawa stanu środowiska możliwe są jedynie przez wdrażanie mechanizmów prawnych i ekonomicznych polityki ekologicznej oraz wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, która powinna się wyrażać nie tylko dostrzeganiem problemów w dziedzinie środowiska, ale także zrozumieniem ich przyczyn, zdawaniem sobie sprawy z uwarunkowań odnoszących się do możliwych sposobów ich rozwiązania, oraz umiejętnością odniesienia tych problemów do własnej osoby i własnych działań - w miejscu pracy, zamieszkania i wypoczynku.

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju gminy, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

Do najistotniejszych celów i kierunków działań w zakresie rozwoju społeczno - gospodarczego i ochrony środowiska wytyczonych dla Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą należą:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych (zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów, wzrost udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych, ochrona zasobów kopalin),
- ochrona powietrza, ochrona przed hałasem (zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów i pyłów, zminimalizowanie uciążliwego hałasu),
- ochrona wód (zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, ochrona przed powodzią, właściwa gospodarka wodno-ściekowa),
- ochrona gleb,
- ochrona zasobów przyrodniczych (zachowanie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem ich różnorodności oraz rozwój zasobów leśnych, racjonalna eksploatacja lasów),
- prowadzenie skutecznej akcji edukacyjno-informacyjnej gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań.

Realizacja zdefiniowanych ekologicznych celów strategicznych w powiązaniu z programem edukacji ekologicznej społeczeństwa powinna zapewnić gminie rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

3. Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska

3.1 Uwarunkowania wynikające z dyrektywy UE oraz polityki krajowej.

Program ochrony Środowiska odzwierciedla pewne ogółem założenia, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołuje się do polityki ekologicznej Polski. Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały transponowane do prawa polskiego głównie na podstawie Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 672). Pozostałe przepisy zawarto w wielu innych ustawach i rozporządzeniach. Podstawą niniejszego dokumentu jest Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016.

Podstawę polityki ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej stanowi obecnie VII Program Działań na Rzecz Ochrony Środowiska obejmujący okres do 2020 r. został przyjęty przez Parlament Europejski i Radę Unii Europejskiej w listopadzie 2013 r.

Program jest oparty na następującej długofalowej wizji:” W 2050 r. obywatele cieszą się dobrą jakością życia z uwzględnieniem ekologicznych ograniczeń planety. Nasz dobrobyt i zdrowe środowisko wynikają z innowacyjnej, obiegowej gospodarki, w której nic się nie marnuje, zasobami naturalnymi gospodaruje się w sposób zrównoważony, a różnorodność biologiczna jest chroniona, ceniona i przywracana w sposób zwiększający odporność społeczeństwa. Niskoemisyjny wzrost już dawno oddzielono od zużycia zasobów, wyznaczając drogę dla bezpiecznego i zrównoważonego społeczeństwa globalnego.”

Program określa trzy obszary priorytetowe, w których należy podjąć więcej działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego i zwiększenia odporności ekologicznej, przyspieszenia zasobów oszczędnego rozwoju niskoemisyjnego oraz ograniczenia zagrożeń dla zdrowia i dobrostanu ludzi spowodowanych zanieczyszczeniem, substancjami chemicznymi i zmianą klimatu.

1. Pierwszy obszar działań dotyczy kapitału naturalnego – od żyznych gleb i wydajnych gruntów i mórz po świeżą wodę i czyste powietrze – oraz wspierającej go bioróżnorodności.
2. Drugi obszar działań dotyczy warunków, które ułatwią przekształcenie zasobów UE w oszczędną gospodarkę niskoemisyjną.
3. Trzeci kluczowy obszar działań obejmuje wyzwania dotyczące zdrowia i dobrostanu ludzi, takie jak zanieczyszczenie powietrza i wody, nadmierny hałas i toksyczne chemikalia.

3.2 Zasady polityki ekologicznej Państwa

W grudniu 2008 roku Rada Ministrów przyjęła Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2009 - 2012 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2016. Polityka Ekologiczna jest dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety ekologiczne a poprzez to wskazującym kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego. Do realizacji tych założeń władze samorządowe przygotowują odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Priorytety polityki ekologicznej na lata 2009 - 2012 z perspektywą do 2016 roku:

- zakończenie prac nad wyznaczaniem obszarów siedliskowych w ramach Natura 2000,
- przyjęcie projektu uchwały o organizmach genetycznie modyfikowanych, zgodnie z prawem UE,
- zamknięcie składowisk nie spełniających wymogów przepisów,
- wprowadzenie w życie tzw. zielonych zamówień publicznych,
- wzmocnienie kadry inspekcji ochrony środowiska, która usprawni ochronę środowiska i pozwoli na kontrolę przestrzegania prawa,
- wspieranie platform technologicznych i eko-innowacyjności w ochronie środowiska,

- przywrócenie podstawowej roli miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego, jako podstawy lokalizacji inwestycji,
- zwiększenie retencji wody,
- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb,
- promocja wykorzystania metanu z podkładów węgla,
- ochrona atmosfery,
- ochrona wód,
- gospodarka odpadami,
- modernizacja systemu energetycznego.

Cele pośrednie kładą nacisk na ochronę powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu, a przede wszystkim spełnienia standardów określonych przez UE w tym temacie. Dla terenów, które ich nie spełniają muszą być opracowane i wykonane programy naprawcze. Polska powinna także położyć duży nacisk na promocję energii pozyskiwanej z odnawialnych źródeł energii (OZE), a także modernizację już istniejącego przemysłu energetycznego.

Wypełnienie założeń Polityki Ekologicznej Państwa stało się bodźcem do powołania organów Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, mający na celu uproszczenie i przyspieszenie procedur środowiskowych.

Priorytetem jest weryfikacja listy obszarów NATURA 2000, jak również kontynuacja zalesień i zadrzewień w celu tworzenia korytarzy ekologicznych łączących kompleksy leśne. Ma to ogromne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności fauny i flory. Wszystkie państwa, w tym także Polska muszą pamiętać o racjonalnym gospodarowaniu zasobami naturalnymi, w szczególności wodą.

Polityk Ekologiczna kładzie nacisk na racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi. Gospodarowanie środkami finansowymi pozyskiwanymi z Unii Europejskiej powinno być bardziej efektywne i w dużej mierze skupiać się na wyposażeniu aglomeracji w nowoczesne oczyszczalnie ścieków i systemy wodno – kanalizacyjne.

Polityka Ekologiczna kładzie też duży nacisk na podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństw zgodnie z zasadą - „myśl globalnie, działaj lokalnie”. Polska powinna zadbać o opracowanie ryzyka powodziowego, ochronę gleb, rekultywację terenów zdegradowanych i ochronę przed hałasem.

4. Ogólna charakterystyka obszaru opracowania

Gmina i Miasto Dobrzyń nad Wisłą jest jedną z 34 gmin miejsko-wiejskich na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i jedną z dwóch na terenie powiatu lipnowskiego. Gmina zajmuje powierzchnię 115,4 km², z czego 5,5 km² zajmuje miasto, pozostałe 109,9 km² to obszary wiejskie. Pod względem administracyjnym wydzielono tu 24 jednostki sołeckie oraz 30 miejscowości wiejskich.

Gmina położona jest na wschodnim krańcu województwa kujawsko-pomorskiego, stąd z zachodu graniczy z gminą Brudzeń Duży, należąca do województwa mazowieckiego (powiat płocki). Ponadto gmina graniczy: z północnego-wschodu z gminą Tłuchowo, z północnego-zachodu z gminą Wielgie, z zachodu z gminą Fabianki, od południa poprzez Zbiornik Włocławski, z gminą Włocławek, a niewielki fragment południowo-zachodniej granicy przylega do terenu miasta Włocławek.

81

my

Rys. nr 1 Lokalizacja Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na tle pozostałych gmin powiatu lipnowskiego.

Źródło:

Gminę i miasto Dobrzyń nad Wisłą wg danych GUS obecnie zamieszkuje 7810 mieszkańców (stan na 2015 rok), z czego w samym mieście 2231, pozostałe 5579 przypada na tereny wiejskie.

Aktualnie średnia gęstość zaludnienia wynosi ok. 68 osób/km², z czego na terenie miasta gęstość zaludnienia wynosi ok. 412 osób/km². W przeciągu ostatnich kilku lat (od 2008 roku) obserwujemy tendencje spadku ludności zamieszkującej obszar gminy.

Tabela nr 1. Zmiany liczby mieszkańców gminy Dobrzyń nad Wisłą

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba ludności ogółem	7880	7864	8031	8003	7942	7891	7842	7810
W tym miasto Dobrzyń nad Wisłą	2263	2240	2337	2324	2294	2278	2256	2231

Źródło: GUS stan na rok 2008-2015

Gminę zamieszkuje obecnie o 70 osób mniej niż w 2008 roku. Dotyczy to szczególnie mieszkańców miasta Dobrzyń nad Wisłą (95 osób). Zdecydowanie mniejszą migrację obserwujemy z terenów wiejskich. Na terenie gminy obserwujemy więc podobnie jak w całym kraju migrację, szczególnie młodych ludzi do dużych ośrodków i zdecydowanie mniejszy przyrost naturalny.

Zgodnie z danymi GUS z 2015 roku w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia) na terenie miasta i gminy zamieszkuje 1 456, z czego 363 w Dobrzyniu (gmina), natomiast

poprodukcyjnym 1329 (406 Dobrzyń). W wieku produkcyjnym było 5025 osób (1462 w mieście). Edukacja na poziomie podstawowym prowadzona jest przez 4 szkoły:

Tabela nr 2. Lista szkół podstawowych

Nazwa	Adres	Oddziały	Uczniowie	Nauczyciele
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej	ul. Licealna 1 87 – 610 Dobrzyń nad Wisłą	14	272	31
Szkoła Podstawowa im. Polskich Noblistów w Chalinie	Chalin 36 87-610 Dobrzyń nad Wisłą	10	189	20
Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Krojczynie	Krojczyn 17 87-610 Dobrzyń nad Wisłą	9	159	20
Szkoła Podstawowa im. Jana Kochanowskiego w Dyblinie	Dyblin 1 87-610 Dobrzyń nad Wisłą	7	50	13

Źródło:

Na terenie gminy znajdują 3 gimnazja:

Tabela nr 3. Lista szkół gimnazjalnych

Nazwa	Adres	Oddziały	Uczniowie	Nauczyciele
Publiczne Gimnazjum im. Adama Adamandego Kochańskiego w Dobrzyniu nad Wisłą	ul. Licealna 1 87 – 610 Dobrzyń nad Wisłą	7	109	19
Publiczne Gimnazjum im. Lecha Wałęsy w Chalinie	Chalin 36 87-610 Dobrzyń nad Wisłą	4	90	17
Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Krojczynie	Krojczyn 17 87-610 Dobrzyń nad Wisłą	4	70	23

Źródło:

W Dobrzyniu działa jedna szkoła średnia, jest to Zespół Szkół. Placówka ta uruchamia klasy w zależności od zapotrzebowania i obecnie działa tu 13 oddziałów. Technikum ze specjalnościami: agrobiznes, żywienie i gospodarstwo, rolnictwo i hotelarstwo.

Przez teren gminy nie przebiegają żadne drogi o znaczeniu międzynarodowym czy krajowym.

Z ważniejszych dróg można wymienić trzy drogi wojewódzkie:

- 562 Włocławek – Płock: przebiega przez całą gminę od Krojczyna poprzez Dobrzyń nad Wisłą, dalej przez Lenie Wielkie do Płocka,
- 558 Lipno - Wierznica,
- 541 łącząca Dobrzyń nad Wisłą z miejscowością Lubawa przez Thuchowo.

Wyżej wymienione drogi łączą gminę z miastami: Włocławek, Płock, Lipno i Sierpc. Ta sieć dróg wojewódzkich umożliwia również skomunikowanie się z drogami krajowymi. Pozostałe drogi to drogi powiatowe i gminne.

5. Położenie fizyczno – geograficzne

Pod względem fizyczno - geograficznym gmina Dobrzyń położona jest w obrębie Mezuregionu Pojezierze Dobrzyńskie, będącego częścią makroregionu Pojezierze Chełmińsko - Dobrzyńskie (J. Kondracki). Południowy niewielki fragment gminy obejmuje mezoregion Kotlina Płocka, będąca częścią makroregionu Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (J. Kondracki, J. Ostrowski).

Rys. nr 2 Położenie omawianego obszaru na tle makroregionów

Źródło na podstawie: <http://www.widoczek.nets.pl>

6. Budowa geologiczna

Obszar Pojezierza Dobrzyńskiego pokrywają w całości osady czwartorzędowe o bardzo różnej miąższości. Starsze osady trzeciorzędowe występują jedynie lokalnie m.in. na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą. Najważniejszą cechą budowy geologicznej omawianego obszaru jest elewacja trzeciorzędu tzw. „elewacja płocka”. Warstwy osadów trzeciorzędowych są na dużym obszarze gminy zaburzone i pofałdowane. Utwory czwartorzędowe występują tu generalnie w formie dwóch poziomów glin zwałowych rozdzielonych serią piaszczysto-żwirową. Najstarszymi osadami czwartorzędu jest glina zwałowa zlodowacenia południowopolskiego występująca najczęściej w licznych depresjach. Z okresu interglacjału mazowieckiego pochodzą piaski rzeczne i piaski ze żwirami. Osady zlodowacenia środkowopolskiego występują nie tylko w obrębie depresji trzeciorzędu, lecz budują ówczesną wysoczyznę. Miąższość gliny zwałowej waha się w granicach 30 - 60 m. Interglacjał emski reprezentują piaski różnoziarniste ze żwirem o miąższości ok. 10 m znajdujące się ok. 30 m pod osadami zlodowacenia Wisły. Osady zlodowacenia Wisły budują m.in. formy marginalne lądolodu ciągnące się od Gójska w stronę Płocka. Są to piaski, żwiry, głazy moreny czołowej i glina zwałowa, której miąższość wynosi ok. 10 m. Podobne osady zachowały się w okolicy Chalina i dalej w kierunku południowo-wschodnim. Miąższość gliny zwałowej fazy leszczyńskiej, poznańskiej oraz kujawskiej (zwanej obecnie subfazą kujawsko-

dobrzyńską), która występuje na znacznych obszarach gminy, waha się najczęściej od kilku do kilkunastu metrów. We wschodniej części gminy znajdują się osady wodnolodowcowe tworzące sandr dobrzyński (sandr Skrwy).

7. Ukształtowanie terenu

Pod względem geomorfologicznym obszar gminy w znacznej części położony jest na wysoczyźnie morenowej zlodowacenia Wisły zbudowanej głównie z utworów gliniastych. Jest to obszar stosunkowo mało urozmaicony, przeciętany kilkoma niewielkimi rynnami subglacialnymi. Jedynie w północno-wschodniej części gminy występują utwory piaszczyste związane z sandrem Skrwy. Najbardziej urozmaicony, pod względem rzeźby terenu, fragment gminy to krawędź wysoczyzny. Od strony Wisły jest ona stroma, różnice wysokości dochodzą do 50-60 m. Występują w niej liczne rozcięcia erozyjne i denudacyjne oraz osuwiska. Rzędne terenu oscylują w granicach 90-120 m n.p.m. „Wzgórze nadwiślańskie” stanowi południową granicę gminy. Warstwy pliocenu i miocenu są tutaj silnie zaburzone glaciektonicznie. Trzeciorzęd jest miejscami wysunięty na powierzchnię terenu. Wschodnie łoża trzeciorzędowych w krawędzi wysoczyzny ułatwiają rozwój osuwiska i zsuwów ku dolinie Wisły.

8. Gleby

Gleby stanowią bezpośrednie podłoże, na którym rozwija się roślinność. Dotyczy to zarówno zbiorowisk leśnych, łąkowych, a także roślin uprawnych. Bogactwo zasobów glebowych stanowi zatem czynnik decydujący o możliwościach rozwojowych gospodarki rolnej i leśnej, a także funkcjonowania pozostałych powierzchni biologicznie czynnych. Na obszarze gminy Dobrzyń nad Wisłą przeważają gleby wytworzone z piasków naglinowych i glin lekkich. Są to gleby brunatne właściwe i brunatne wyługowane oraz częściowo płowe. Na podstawie klasyfikacji bonitacyjnej ustalonej w celu określenia wartości produkcyjnej gleb można zaliczyć gleby tego terenu w przeważającej części do klasy I - IIb i mniejszej części do klasy IV i V. Za gleby bardzo dobre i dobre uznane zostały gleby klas od I do IIb, podlegające bezwzględnej ochronie przed zmianą sposobu użytkowania na podstawie przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Ponadto ochroną prawną objęte są gleby IV klas bonitacyjnych oraz gleby organiczne (torfowe i murszowe). Zgodnie z ww. ustawą przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I - III, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 0,5 ha, wymaga zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa i rozwoju wsi, a klas IV, jeżeli ich 24 zwarty obszar przekracza 1 ha; oraz w przypadku gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas V i VI, wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego i torfowisk, jeżeli ich zwarty obszar projektowany do takiego przeznaczenia przekracza 1 ha; wymaga uzyskania zgody Marszałka Województwa wyrażonej po uzyskaniu opinii Izby Rolniczej. Gmina posiada najlepsze gleby wśród gmin powiatu lipnowskiego. Udział gleb w klasach bonitacyjnych I-III stanowi 50,2% użytków rolnych, stąd rolnictwo stanowi główną dziedzinę gospodarki na terenie gminy. Gleby bardzo dobrych klas bonitacyjnych (-III) występują pasem wzdłuż Wisły - od Szpiegowa poprzez Krojczyn, Krepe, Grochowalsk, Tulibowo, Glewo, Zbyszewo, Bachorzewo, Płomiany, Dobrzyń do Kamienicy i Leni Wielkich. W rejonie północnym gminy w sołectwach Dyblin, Głowczyn, Kisielewo, Wierznica, Kochoń, Mokowo, Chalin, Michałkowo, Ruszkowo przeważają gleby klasy IV i V. Syntetyczną ocenę przyrodniczych warunków produkcji rolnej, w tym gleb można wyrazić przy pomocy umownie przyjętej bonitacji punktowej, opracowanej przez IUNiG w Puławach. Według tej metody oceniono w punktach poszczególne elementy środowiska: glebę, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne. Suma uzyskanych punktów daje ogólny wskaźnik jakości rolnej przestrzeni produkcyjnej. Dla gminy Dobrzyń nad Wisłą wynosi on 78,6 pkt, przy czym dla całego województwa wynosi 69,1 pkt (średnia krajowa to 66,6 punktów).

Świadczy to o korzystnych warunkach dla produkcji rolnej. Stąd w uprawach zbóż dominuje pszenica, ponadto uprawiany jest burak cukrowy, rzepak, duży udział jest również warzyw i owoców.

9. Surowce mineralne

Obszar gminy jest ubogi w zasoby surowców mineralnych. Niewielkie złoża kruszywa znajdują się w rejonie Chalina, Wierznicy i Dyblina. Są one wykorzystywane na potrzeby lokalne. Złoża torfów, które występują w pobliżu: Dyblina, Wierznicy, Główczyzna i Michałkowa nie są obecnie eksploatowane z uwagi na ich małą miąższość (0,15 – 1,1 m). Na powierzchniach torfowisk występują łąki oraz zawodnione szuwały i zarośla. Perspektywiczne złoża kruszywa znajdują się w rejonie Czartowa i Strachonia.

10. Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym gmina Dobrzyń leży na obszarze przyrzecza Wisły część wschodnia należy do zlewni Skrwy – prawobrzeżnego dopływu Wisły. Wisła ciągnie się wzdłuż południowej granicy gminy na odcinku ok. 14 km, pomiędzy 658 a 672 km biegu rzeki. Oprócz Wisły, a właściwie Zbiornika Włocławskiego, brak jest tu większych cieków wodnych. Znajduje się kilka małych cieków, które uchodzą bezpośrednio do Zbiornika Włocławskiego.

Zbiornik Włocławski powstał w 1970 roku w wyniku przegrodzenia Wisły na 675 km biegu rzeki. Wybudowany został jako pierwszy i dotychczas jedyny z projektowanej Kaskady Dolnej Wisły. Jako pojedynczy obiekt na nieuregulowanej nizinnej rzece, ma on znaczenie przede wszystkim energetyczne i rekreacyjne. Zbiornik Włocławski sięga do miejscowości Wykowo tj. 618 km biegu rzeki. Ma więc około 57 km długości, licząc po dawnym nurcie rzeki. Zbiornik Włocławski przy normalnym poziomie piętrzenia (NPP) posiada objętość 408 mln m³, a pojemność użytkową 55 mln m³, co stanowi około 7,5% całej pojemności. Jego powierzchnia wynosi 75 km². Jest to największy pod względem powierzchni i drugi co do objętości zbiornik w Polsce. Jest to zbiornik typowo dolinny, wąski i długi, o mało urozmaiconych brzegach. Szerokość waha się od 500 do 2500 m przy średniej szerokości 1210 m. Najszersza część zbiornika znajduje się na wysokości miasta Dobrzyń nad Wisłą. Rozlewiska stanowią tylko ok. 14% powierzchni zbiornika i rozmieszczone są wzdłuż niskiego, lewego brzegu, w środkowej i dolnej jego części. Przy stopniu wodnym poziom wody wznosi się o 10,5 m, w Dobrzyniu o 7,9 m, a w Płocku o 2,5 m w stosunku do średniego stanu wody z lat 1959-68. Średnia głębokość zbiornika wynosi 5,5 m, natomiast maksymalna - przy zaporze - około 15 m. Prawy brzeg na odcinku Włocławek-Płock jest wysoko wyniesiony ponad poziom zbiornika. Krawędź skarpy wznosi się ok. 40 m ponad lustro wody. Lewy brzeg jest zupełnie odmiennie uformowany. Na całej długości zbiornika tereny przy zbiornikowe znajdują się w depresji w stosunku do zwierciadła wody lub wyniesione są ponad jej zwierciadło na wysokość zaledwie kilku metrów i stanowią tzw. niski teras zalewowy. Zapory boczne, o łącznej długości 18 km, zbudowane są w celu skoncentrowania zbiornika na szerokości terasu zalewowego i ochrony przed podtopieniem 6 tys. ha terenów rolniczych leżących wzdłuż lewego brzegu. Całkowita wymiana wody przy średnim przepływie trwa 4,5 doby, natomiast w latach suchych 6,5 doby. W zbiorniku wyróżnić można dwie zróżnicowane strefy: reolimniczną (od 618 km do 655 km biegu rzeki), gdzie prędkość przepływu wynosi ok. 1 m/s oraz limniczną (655-675 km) o prędkości 0,1-0,4 m/s. Powierzchnia dorzecza wynosi ok. 171 tys. km².

11. Wody podziemne

Zwykłe wody podziemne (słodkie) tworzą zbiorniki o różnej wartości gospodarczej. Najbardziej zasobne, tworzące się w skałach o dużej przepuszczalności i dostatecznym

zasilaniu wodami infiltracyjnymi, wyróżniono jako tzw. „Główne Zbiorniki Wód Podziemnych” (GZWP).

Zaktualizowana w 2004 r. mapa głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w skali 1:500000 opracowana została z inicjatywy Zakładu Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej Państwowego Instytut Geologicznego w ramach projektu Banku HYDRO. Generalnie mapa głównych zbiorników wód podziemnych przedstawia obszary zawierające wody słodkie czyli zwykłe (niezmineralizowane), które w Polsce wymagają szczególnej ochrony według stanu rozpoznania GZWP na dzień 31 marca 2004 r. Zarówno teren miasta jak i gminy Dobrzyń nad Wisłą położony jest w obszarze tzw. głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 215 – „Subniecka warszawska”. Zbiornik obejmuje swym zasięgiem wody trzeciorzędowe, a ogólna powierzchnia zbiornika wynosi 51000 km². Średnia wydajność ujęcia wynosi 160 tys. m³/dobę, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne 250 tys. m³/dobę. Zbiornik nr 215 pomimo, że zajmuje dużą powierzchnię, jest mało zasobny, a ujęcia muszą być budowane na głębokości 150 - 200 m.

Mimo, iż GZWP nie zostały dotychczas objęte ochroną prawną, na ich obszarach przestrzegane są surowe reżimy ochronne w zakresie gospodarki ściekowej i zagospodarowania odpadów, głównie w celu ochrony perspektywicznych zasobów wody pitnej.

Na terenie gminy ogółem dowiercono 18 studni, z których w 4 eksploatowane były wody neogenowe (czwartorzędowe), w 12 paleogenowe (trzeciorzędowe) i w 2 wody kredowe. Aktualnie funkcjonuje 11 z nich.

Miasto i gmina Dobrzyń nad Wisłą położona jest w obrębie północno-mazowieckiego regionu hydrogeologicznego. Występują tu trzy piętra wodonośne: kredowe, paleogenowe (dawniej trzeciorzędowe i częściowo czwartorzędowe) i neogenowe (dawniej czwartorzędowe). Podstawą drenażu dla wszystkich pięter wodonośnych, strefy wód zwykłych, jest Wisła. Wody podziemne miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą są podstawowym źródłem zaopatrzenia ludności i przemysłu w wodę.

Piętro kredowe występuje w piaskach kredy dolnej i marglach kredy górnej. W rejonie Dobrzynia nad Wisłą występuje na głębokości kilkudziesięciu metrów. Są to wody typu porowego i szczelinowego, o zwierciadle napiętym.

Piętro wodonośne paleogenu (dawniej trzeciorzędu i częściowo czwartorzędu) jest to główny poziom wodonośny tego obszaru. Tworzy go jedna miocenska warstwa wodonośna o charakterze nieciągłym. Woda występuje w drobno i średnioziarnistych piaskach, w których często spotyka się pył węgla brunatnego oraz w piaskach mułkowatych i mułkach piaszczystych. Głębokość występowania miocenskich osadów wodonośnych jest zróżnicowana i waha się od 20 do 140 m. Jest to związane z zaburzeniami glacytektonicznymi. Miąższość wodonośnych osadów miocenu waha się od kilku do ok. 70 m. Woda występuje pod ciśnieniem średnio 350-750 kPa. Wydajności uzyskiwane z pojedynczych otworów mieszczą się w granicach od kilku do ok. 70 m³/h.

II. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA O CHARAKTERZE SYSTEMOWYM

Zachowanie równowagi ekologicznej przy prowadzonych przez człowieka działaniach powodujących zmiany w przyrodzie sprawia, że niezbędna jest analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian z punktu widzenia presji wywierania na środowisko. Włączenie aspektów ekologicznych do poszczególnych dziedzin gospodarki jest warunkiem skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa, której nadrzędną zasadą jest zrównoważony rozwój.

Poniżej przedstawiono aktualną sytuację i perspektywiczny rozwój wiodących dziedzin gospodarki na terenie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą.

– Rolnictwo.

- Przemysł.
- Transport.

Omawiając powyższe dziedziny gospodarki wzięto pod uwagę trzy elementy: stan aktualny, plany i kierunki rozwoju oraz główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących.

1. Rolnictwo

1.1. Stan aktualny

Rolnictwo to gałąź gospodarki, która jest jednym z głównych źródeł utrzymania dla wielu mieszkańców gminy Dobrzyń nad Wisłą. Rozwój tej dziedziny przekłada się na stan oraz kierunki działalności lokalnej branży przemysłowej, która nieczęsto uwzględnia potrzeby rolnictwa, np. w zakresie serwisowania maszyn rolniczych, zapewnienia zbytu na wytworzone produkty rolne itp. Najbardziej miarodajnymi danymi dla stanu rolnictwa dla miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą będą dane narodowego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 roku. Jednakże należy zauważyć, że jest to branża bardzo prężnie się rozwijająca, w coraz łatwiejszy sposób dostosowująca się do trendów panujących w gospodarce krajowej, europejskiej i światowej, w czym niezmiernie pomaga możliwość pozyskania funduszy zewnętrznych.

Tabela nr 4. Gospodarstwa rolne w gminie Dobrzyń nad Wisłą

Jednostka terytorialna	Liczba gospodarstw w rolnych	Gosp. prowadzące działalność rolniczą w szt.	Gosp. prowadzące działalność rolniczą			
			1-5 ha	5-10 ha	10 ha i więcej	15 ha i więcej
Dobrzyń nad Wisłą	1178	1167	324	234	259	158

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego

w 2010 r., źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl.

W gminie Dobrzyń nad Wisłą liczba gospodarstw wynosi ok. 1178. W gminie najczęściej w liczbach bezwzględnych jest gospodarstw o powierzchni 1-5 ha, z kolei najmniej o powierzchni 15 ha i więcej. Liczba użytków rolnych ogółem w gminie wynosi ok. 9062,19 ha. Poniżej w tabeli podano zestawienie użytkowania gruntów w rolnictwie.

Tabela nr 5. Użytkowanie gruntów w rolnictwie w gminie Dobrzyń nad Wisłą

Jednostka terytorialna	Użytki rolne ogółem*	Pow. pod zasiewami*	Grunt y ugoro wane łącznie	Sady*	Ogro dy przyd omo we*	Łąki trwałe*	Lasy i grunty leśne*
Dobrzyń n. W	9062,19	8129,44	53,83	216,65	45,08	307,50	234,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego

w 2010 r., źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl.

Tabela nr 6. Produkcja zwierzęca w gminie Dobrzyń nad Wisłą

Liczba gosp. bydło krowy	Liczba zwierząt bydło-krowy	Liczba gospodarstw trzoda chlewna	Liczba zwierząt trzoda chlewna	Liczba gosp. konie	Liczba zwierząt konie	Liczba gosp. drób ogółem	Liczba zwierząt drób ogółem
197	1195	171	6445	31	64	364	14475

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 r., źródło: Bank Danych Lokalnych, www.bdl.stat.gov.pl

Zróżnicowanie pod względem wielkości obszaru na jakim prowadzona jest produkcja roślinna jest przede wszystkim związana z różnicami w jakości gleby (klasy bonitacyjne) w poszczególnych obszarach gminy. Tereny gminy Dobrzyń nad Wisłą pozwalają na uprawę w dużej mierze pszenicy, buraków cukrowych, rzepaku czy warzyw gruntowych. Uprawy tych właśnie roślin oraz ziemniaków zajmują największą powierzchnię w tej gminie i są największe (w liczbach bezwzględnych) w powiecie.

Poniżej przedstawia się wykaz gospodarstw rolnych znajdujących się na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Tabela nr 7. Wykaz gospodarstw rolnych o wielkości od 10 do 15 ha, powyżej 15 ha w sołectwach wg danych uzyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Sołectwo	Powierzchnia 10 -15 ha	Powierzchnia powyżej 15 ha
Bachorzewo	4	0
Chalin	9	18
Dobrzyń nad Wisłą	6	6
Dyblin	2	1
Glewo	9	4
Grochowalsk	5	5
Główczyn	1	2
Kamienica	2	0
Kisielew	3	2
Kochoń	7	8
Kolonia Chalin	3	4
Krępa	2	4

Krojczyn	13	9
Lenie Wielkie	6	12
Michałkowo	7	9
Mokowo	7	7
Mokówko	4	6
Płomiany	10	6
Ruszkowo	5	6
Strachoń	0	3
Stróżewo	2	1
Szpiegowo	5	6
Tulibowo	2	2
Wierznica	3	1
Zbyszewo	2	4

1.2. Plany i kierunki rozwoju

Jednym z celów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego oraz polityki państwa wobec rolnictwa jest podnoszenie standardów sanitarnych i jakościowych w rolnictwie.

W zakresie realizacji w/w celu leży:

- restrukturyzacja i unowocześnienie gospodarki rolnej,
- promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji żywności pochodzącej z gospodarstw stosujących te zasady,
- rewaloryzacja techniczna i gospodarcza obszarów wiejskich, w celu maksymalnego wykorzystania ich właściwości przyrodniczych do produkcji żywności,
- aktywna ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazu rolniczego przyjaznego środowisku,

W ten sposób obok dużych, towarowych, wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych i rozwoju zaplecza przetwórstwa rolno-spożywczego, licznie reprezentowane będą również gospodarstwa średniej wielkości utrzymujące się z produkcji rolnej i prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą.

Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą działania prowadzące do minimalizacji wpływu gospodarki rolnej na środowisko m.in. poprzez stosowanie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej oraz rozwój infrastruktury ochrony środowiska obszarów wiejskich. Jednostką odpowiedzialną za wspieranie i tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i pomocy w restrukturyzacji obszarów wiejskich na terenie gminy pełni Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie Oddział w Zarzeczewie zajmujący się:

prognozowaniem rozwoju rolnictwa, podnoszeniem wiedzy rolników z zakresu prowadzenia gospodarki rolnej, wspieraniem rozwoju rolnictwa, wspieranie różnorodności kulturowej regionu, szczególnie wspierania działań służących umocnienia tożsamości kulturowej regionu, szczególnie wspieranie działań służących umocnieniu tożsamości regionalnej z zachowaniem różnorodności tradycji, dorobku i dziedzictwa historycznego oraz wspierania instytucji kulturalnych i ludowych form kultury na obszarach wiejskich.

Rolnictwo ekologiczne

Rolnictwo ekologiczne jest specyficzną formą gospodarowania i produkcji żywności. Żywność wytwarzana jest metodami naturalnymi i w czystym bezpiecznym środowisku bez nawozów sztucznych i syntetycznych środków ochrony roślin, antybiotyków, hormonów wzrostu i genetycznie modyfikowanych organizmów. Dzięki wykluczeniu pestycydów i nawozów sztucznych nie powoduje zanieczyszczenia gleby i wód gruntowych, ogranicza wypłukiwanie składników pokarmowych z gleby, sprzyja różnorodności biologicznej, wymaga niewielkich nakładów energii i wytwarzania żywności wysokiej jakości. Zadaniem rolnictwa ekologicznego jest nie tylko produkcja żywności o wysokich parametrach jakościowych w zrównoważonym środowisku przyrodniczym, ale także ochrona i dbałość o jakość całego środowiska naturalnego, w którym rolnictwo funkcjonuje oraz zapewnienie dobrostanu zwierząt.

W gospodarstwie ekologicznym dąży się do zrównoważenia produkcji roślinnej i zwierzęcej, by osiągnąć równowagę paszowo-nawozową.

Wyróżnikiem gospodarstw ekologicznych jest też ich położenie w nieskażonym środowisku, dbałość o stan środowiska i różnorodność biologiczną m.in. poprzez utrzymywanie i wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, bogactwa gatunkowego roślin miedzy, łąk i pastwisk, ochrona strumieni i oczek wodnych itd.

Rolnictwo ekologiczne to z jednej strony system wpływający pozytywnie na środowisko naturalne, co też przyczynia się do osiągnięcia szeroko rozumianych korzyści rolnośrodowiskowych. Z drugiej jednak strony rolnictwo ekologiczne jest odpowiedzią na zmieniającą się strukturę popytu na rynku. Konsumenci skłaniają się ku tym produktom, chcąc je kupować i zazwyczaj płacą za nie wyższą cenę niż produkty, które nie zostały wytworzone takimi metodami.

Najnowsze dane wskazują, że rolnictwo ekologiczne w Polsce stale się rozwija, o czym świadczyć może ciągle zwiększająca się liczba gospodarstw ekologicznych. Według danych na dzień 31 grudnia 2012 r., w Polsce kontrolą jednostek certyfikujących objętych było 26,5 tys. producentów ekologicznych, w tym 25,9 tys. gospodarstw gospodarujących na ponad 650 tys. ha. Jest to około 10% wzrost powierzchni i liczby gospodarstw w stosunku do 2011 r. Z 25944 gospodarstw ekologicznych najwięcej było w województwach: warmińsko-mazurskim (3793), natomiast na terenie województwa kujawsko pomorskiego zaledwie 360 (8 812,35 ha). W okresie 2003 - 2012 powierzchnia użytków ekologicznych wzrosła 11-krotnie i stanowi obecnie ok. 3,4% całej powierzchni użytkowanej rolniczo w Polsce. Średnia powierzchnia gospodarstw ekologicznych przekracza obecnie 26 ha przy średniej krajowej ok. 10 ha dla gospodarstw konwencjonalnych.

Według Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Polsce ok. 60% gospodarstw ekologicznych ma jednak certyfikat. Zmiana sposobu produkcji - z tradycyjnego, przy użyciu nawozów i chemicznych środków ochrony roślin - na ekologiczny, trwa zazwyczaj ok. 2 lat. Dopiero po tym czasie producent może liczyć na oficjalne potwierdzenie, że wytwarzane produkty są ekologiczne. Certyfikat przyznają tzw. jednostki certyfikujące, tj. firmy zajmujące się nadzorem nad produkcją. Jest ich w Polsce zaledwie 9. Regulacje prawne dotyczące rolnictwa ekologicznego znajdują się w szeregu przepisach polskich, a przede wszystkim w Ustawie z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie

ekologicznym (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 497). *Rolnictwo ekologiczne jest najwyższą formą współpracy człowieka z przyrodą.*

Rolnictwo ekologiczne dąży do wytworzenia produktów rolnych o możliwie najlepszych parametrach jakościowych, w tym również smakowych. Są one nie tylko nie zanieczyszczone substancjami szkodliwymi, ale również odznaczają się wyższą zawartością witamin, białka, cukrów i dłużej przechowują się bez objawów gnicia. Zawartość metali ciężkich, azotanów, azotynów, oraz pozostałości pestycydów jest poniżej dopuszczalnych norm, lub w ogóle nie występuje.

Mocne tradycje rolnicze, przywiązanie do ziemi jest przyczyną dość znacznego rozdrobnienia gospodarstw rolnych. Nie ma też dążenia, do wysprzedaży ziemi w wyniku, czego powstałyby duże gospodarstwa. Biorąc pod uwagę uwarunkowania kulturowe, rozwój rolnictwa ekologicznego na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą powinno być podstawą rozwoju tego regionu.

Aktualnie na terenie gminy brak jest gospodarstw posiadających certyfikat producenta zdrowej żywności. Specjaliści ODR w Minikowie Oddział w Zarzeczewie spodziewali się wzrostu zainteresowania uzyskaniem certyfikatu, ponieważ w ramach Programów rolno-środowiskowych Pakiet 2 – Rolnictwo ekologiczne (na lata 2007-2013) można było starać się o uzyskanie certyfikatu producenta zdrowej żywności i w ramach programów unijnych otrzymywać oprócz dopłat bezpośrednich dodatkowo dotacje. Programy rolno-środowiskowe będące częścią Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich miały charakter dobrowolny. Jego realizacja w danym gospodarstwie rolnym trwa minimum 5 lat. Płatności rolno-środowiskowe były niezależne od dopłat obszarowych. Ponadto od korzystających z nich rolników nie wymaga się wkładu własnego. O dopłaty mogli się starać nie tylko rolnicy posiadający certyfikat, ale również tacy, którzy zadeklarują, że przedstawią swoje gospodarstwo ekologiczne. Dla rolników, którzy chcą swoje gospodarstwo przestawić na ekologiczne dopłaty są wyższe. Takie promocyjne podejście miało wzmocnić zainteresowanie taką formą rolnictwa. Generalnie w Polsce zdecydowanie wzrosło, jednak na terenie województwa kujawsko-pomorskiego stosunkowo nieznacznie.

W Programach Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 specjaliści z ODR spodziewają się równie korzystnych zapisów dotyczących rozwoju rolnictwa ekologicznego. Wysokie wymagania stawiane gospodarstwom ekologicznym powodujące, zmniejszenie produktywności rolnictwa powinny być rekompensowane nie tylko wyższymi cenami uzyskanymi za wyprodukowane towary żywnościowe, ale również zagwarantowanymi dopłatami do tej produkcji.

Rolnik będący właścicielem gospodarstwa ekologicznego powinien reprezentować zupełnie nowy typ producenta i nową filozofię gospodarowania, polegającą na samoistnym przestrzeganiu zasad ekologii, w połączeniu z głębokim poszanowaniem środowiska naturalnego. Aczkolwiek rolnik podlega kontroli i atestacji, to jego produkcja oznaczona wspólnym logo i obowiązkowym oznaczeniem powinna być gwarantem bezpieczeństwa i zapewnienia zdrowotności oraz spełnieniu standardów określonych dla tego typu żywności.

Duże gospodarstwa rolne

Na terenie Dobrzyń nad Wisłą aktualnie znajduje się ponad 20 indywidualnych gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 50 ha, w tym 5 powyżej 100 ha. Działają również 3 gospodarstwa, które funkcjonują jako spółdzielnie, Ziemia należąca do Skarbu Państwa zarządzana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa jest przez te spółdzielnie w części dzierżawiona.

Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna "Agropol" w Leniach Wielkich.

Spółdzielnia użytkuje 192 ha gruntów rolnych, z czego 165 ha stanowią grunty orne. Uprawiane są przede wszystkim kukurydza na ziarno (ok. 60 ha), zboża (ok. 100 ha) i rzepak (ok. 20 ha). Oprócz produkcji roślinnej gospodarstwo prowadzi chów trzody chlewnej w ilości ok. 3000 sztuk. Do nawożenia używany jest cały obornik wytwarzany przy produkcji zwierzęcej przez gospodarstwo. Spółdzielnia dysponuje m.in. 11 ciągnikami, 2 kombajnami zbożowymi, kombajnem buraczanym i do ziemniaków.

Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Bachorzewie

Spółdzielnia użytkuje obecnie ok. 260 ha gruntów. W ostatnim roku zużycie nawozów mineralnych NPK wynosiło ok. 346 kg/ha, w tym 168,9 kg nawozy azotowe, 50 kg fosforowe oraz 127 kg potasowe. Ponadto stosowano nawozy wapniowe. Spółdzielnia nie stosuje nawozów organicznych. Aktualnie produkcja nastawiona jest na warzywa. Najwięcej, bo 29,94 ha stanowią brokuły, cebula 27,30 ha. Na powierzchni 10,33 ha uprawiany jest szpinak i rukola. Groch zajmuje 48,86 ha.

Spółdzielcze Gospodarstwo Rolne w Dobrzyniu nad Wisłą z siedzibą w Chalinie – w likwidacji

Spółdzielnia użytkuje 35,49 ha gruntów ornych, na których uprawiane jest tylko żyto. Nawozy organiczne do nawożenia pól nie są stosowane, natomiast mineralne (NPK) używanych jest ok. 85 kg/ha. Gospodarstwo prowadzi usługi transportowe i usługi rolnicze na bazie 3 kombajnów i 3 ciągników. Ponadto gospodarstwo prowadzi działalność z zakresu diagnostyki samochodowej oraz ciągników.

Opłacalność ekonomiczna prowadzenie produkcji rolniczej może spowodować likwidację małych gospodarstw przy jednoczesnym powstaniu dużych wyspecjalizowanych gospodarstw farmerskich o powierzchni co najmniej 50 ha. Intensywna produkcja rolna niesie za sobą niebezpieczeństwa przede wszystkim poprzez chemizację gleb w skutek stosowania nawozów mineralnych, biocydów, syntetycznych regulatorów wzrostu, mechanizację, która jest często nie dostosowana do warunków glebowych i potrzeb roślin oraz maksymalizację plonów.

Istotne z punktu widzenia ochrony środowiska będzie:

- a) optymalne stosowanie nawozów mineralnych i organicznych oraz pestycydów,
- b) obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin
- c) kontrola stosowania środków ochrony roślin (przestrzeganie okresu karencji).

Poprawa struktury jakościowej, wartości przyrodniczej i gospodarczej użytków rolnych

Rewaloryzacja użytków rolnych będzie prowadzić do podwyższenia ich wartości przyrodniczej i gospodarczej, jak również przyczyni się do poprawy struktury jakościowej gruntów. Systematycznie wyłączane będą z użytkowania rolniczego grunty marginalne – V i VI klasy. Z drugiej strony, ochronie podlegać będą grunty klasy I-III oraz grunty na glebach pochodzenia organicznego, nieużytki organiczne i oczka wodne. Dążyć się będzie do jak największego zróżnicowania środowiska przyrodniczego poprzez ochronę terenów podmokłych: szuwarów, oczek śródpolnych itp., kształtowanie miedz śródpolnych. Systematycznie prowadzone będą zalesienia gruntów klasy V i częściowo IV, co wpłynie korzystnie na środowisko ze względu na poprawę bilansu wodnego i przeciwdziałanie erozji.

Rozwój infrastruktury technicznej

Rozwój infrastruktury technicznej, głównie budowa kanalizacji, oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej będzie niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstw rolnych i poprawy życia mieszkańców obszarów wiejskich. Największe braki dotyczą

gospodarki ściekowej. Dla zrealizowania niezbędnych inwestycji konieczne będzie wsparcie z funduszy ekologicznych i budżetowych. Równie ważna potrzebna jest systematyczna modernizacja i odbudowa systemów melioracji podstawowej. Rozwój infrastruktury spowoduje nie tylko podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy, ale również uczyni ten teren bardziej atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów.

Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju rolnictwa:

- zanieczyszczenia obszarowe,
- chemizacja i intensyfikacja rolnictwa,
- niewłaściwe użytkowanie gruntów podatnych na erozję,
- niska świadomość wśród rolników.

Cel ekologiczny rolnictwa do 2024 roku:

- rozwój rolnictwa ekologicznego, zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne,
- optymalizacja struktury przestrzeni rolniczej zapewniającej zachowanie walorów środowiska i bioróżnorodności,
- poprawienie świadomości dobrych praktyk rolniczych wśród młodych rolników.

Główne kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska:

- rozwój rolnictwa ekologicznego i zachowanie tradycyjnych metod gospodarowania,
- waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promowanie takiej żywności,
- poprawa struktury jakościowej i wartości przyrodniczej użytków rolnych,
- stosowanie przez rolników „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych”.

2. Przemysł

2.1. Stan aktualny

Według danych z Urzędu Gminy na terenie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą funkcjonuje 224 podmiotów gospodarczych. Na terenie miasta i gminy przemysł jest bardzo słabo rozwinięty. Do największych zakładów należą: GPOiW Natura, Zakłady Wytwórcze CHEKO Sp. z o.o. – Gorzelnia Grochowalsk, Produkcja opakowań ORPAK Szpiegowo oraz Zakład Ślusarski Produkcyjno-Usługowy „Andur”.

Grupa Producentów Owoców i Warzyw GPOiW Natura jest przedsiębiorstwem produkcyjno-handlowym, którego podstawą działalności jest produkcja owoców i warzyw przeznaczonych do mrożenia w zakładach zlokalizowanych we Włocławku i Koszalinie. Zakład w Dobrzyniu nad Wisłą wyposażony jest w dwa tunele zamrażalnicze. Zakład jest jednym z największych producentów wiśni i truskawki w Polsce. Owoce i warzywa są przeznaczone do przemysłu i używane przez producentów dżemów, soków, wkładów jogurtowych mieszanek warzywnych, produktów mleczarskich, cukierniczych i piekarniczych oraz w gastronomii. Chłodnia w Dobrzyniu nad Wisłą jest aktualnie zaadaptowana na pomieszczenia przechowalniczo-magazynowe, jednak instalacja z amoniakiem nie została zdemontowana. Maksymalna pojemność instalacji wynosi 10,834 ton amoniaku.

Woda do celów konsumpcyjnych i produkcyjnych pobierana jest z sieci wodociągowej. Ścieki socjalno-bytowe odprowadzane są poprzez kanalizację sanitarną na oczyszczalnię. Ścieki technologiczne są tymczasowo gromadzone w bezodpływowym zbiorniku i wykorzystywane rolniczo na gruntach własnych. Zakład posiada pozwolenie wodnoprawne.

Gorzelnia Grochowalsk – działalność zawieszona

Zakład produkuje spirytus surowy. Jako surowca do produkcji najczęściej używane są zboża oraz melasa. Woda do celów technologicznych czerpana jest z rzeki Bętlewianki. Woda powierzchniowa jest używana do uzupełniania obiegu chłodniczych. Obieg chłodzenia wywaru jest obiegiem zamkniętym z chłodnią ociekową. Proces produkcyjny przebiega w obiegu zamkniętym. Do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych zakład eksploatuje również własną studnię głębinową. Woda podziemna używana jest głównie do sporządzania zacieru i mycia kadzi. Pobór wody jest opomiarowany. Ponadto dla potrzeb konsumpcyjnych pobierana jest woda z wodociągu gminnego. Powstające ścieki socjalno-bytowe gromadzone są w bezodpływowym zbiorniku o pojemności ok. 10 m³ i wywożone przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Lipnie. Zakład ma pozwolenie na rolnicze wykorzystanie wywaru na pola własne oraz podnajmowane w sumie o łącznej powierzchni 39,0 ha. Dzięki posiadanemu silosowi produkcja może się odbywać również poza okresem kampanii. Zakład posiada własną kotłownię, w której w 2012 roku zużyto ok. 459 ton węgla kamiennego.

PPHU ORPAK Orbaczewski i syn Szpiegowo

Zakład produkujący opakowania z papieru i tektury falistej głównie do celów spożywczych. Opakowania kartonowe wykonane są z tektury 3,5 i 7 warstwowej, szarej lub białej o różnych parametrach wytrzymałościowych w zależności od indywidualnych potrzeb. Zakład oferuje: pudła klapowe klejone lub zszywane, pudła fasonowe wykonane za pomocą wykrojników, pudła do pulpy owocowej, pudła o równych wymiarach. Zakład produkuje ponadto worki papierowe, które przeznaczone są głównie do pakowania produktów z branży spożywczej, chemicznej i budowlanej. Na produkowanych opakowaniach zakład wykonuje usługowe drukowanie papieru metodą fleksograficzną. Używane do produkcji farby i kleje są wodorozcieńczalne. Wyroby te są znacznie bardziej przyjazne dla środowiska niż rozpuszczalnikowe, gdyż emitują podczas malowania szkodliwych dla otoczenia substancji i nie pozostawiają toksycznych odpadów. Nie stwarzają również zagrożenia pożarowego. Zakład zatrudnia ok. 60-70 pracowników. Woda do celów socjalno-bytowych i technologicznych pobierana jest w wodociągu. Ścieki gromadzone są w szczelnym szambie i następnie kierowane na oczyszczalnię mechaniczno-biologiczną znajdującą się przy Domu Weselnym. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodnoprawne wydane przez Starostę Lipnowskiego ważne do 2019 roku.

Zakład Ślusarski Produkcyjno-Usługowy „ANDUR”

Zakład zajmuje się obróbką i skrawaniem detali metalowych na automatach tokarskich. Zakład posiada automaty tokarskie najnowszej generacji CNC dwu, cztero i siedmioosiowe. Wyroby mają zastosowanie w różnych dziedzinach przemysłu: elektronicznym, hydraulice, przy aparaturze kontrolno-pomiarowej. Produkowane są detale ściśle pod zamówienia o dokumentację klienta.

Zwiększające się zapotrzebowanie klientów spowodowało, że zapadła decyzja o rozbudowie firmy. Nowy zakład mieścić się będzie kilkadziesiąt metrów od dotychczasowej siedziby między ul. Sportową, a Lipnowską w Dobrzyniu nad Wisłą i zajmować będzie obszar 4000 m².

Młyn zbożowy w Dobrzyń nad Wisłą

Zakład zatrudnia 3 osoby, woda pobierana jest z wodociągu miejskiego, ścieki odprowadzone są poprzez kanalizację na oczyszczalnię. Zakład nie posiada własnej kotłowni. Hala produkcyjna nie jest ogrzewana. Sezonowo funkcjonuje suszarnia zboża. Do ogrzewania powietrza zakład posiada piec olejowy. W ciągu roku zużywane jest od 500 do 1000 litrów oleju opałowego. Odpady takie jak kłosa, plewy są odbierane przez rolników

i wykorzystywane rolniczo. Zakład nie planuje w najbliższych latach inwestycji związanych z ochroną środowiska.

Zakład posiada swoją drugą siedzibę w miejscowości Chalin, która również świadczy usługi w zakresie sporządzenia maki.

Spółdzielnia Handlowo – Produkcyjna - Piekarnia w Dobrzyniu nad Wisłą

Zakład zatrudnia 5 osób, woda jest pobierana z wodociągu miejskiego, ścieki odprowadzane są poprzez kanalizację na oczyszczalnię. Zakład eksploatuje kotłownię węglową. Zużycie węgla kamiennego w ciągu roku wynosi prawie 100 ton. Inwestycja związanych z ochroną środowiska nie planuje się.

2.2 Plany i kierunki rozwoju

Restrukturyzacja istniejących zakładów

Zaostrzenie wymogów ekologicznych i wzrost konkurencyjności rynku stawia zakłady przez koniecznością restrukturyzacji. Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą wszystkie działania zmierzające do zminimalizowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko. Szereg zakładów podjęto już lub w trakcie podejmowania działań restrukturyzacyjnych. Zakłady przemysłowe w coraz większym stopniu ponosić będą odpowiedzialność za ochronę środowiska. Zadania z tym związane nie będą się ograniczać do naprawy zaistniałych szkód i spełnienia wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska, ale będą zmierzać do zapobiegania powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód w środowisku. Respektowanie zasad zrównoważonego rozwoju w przemyśle jest jednym z warunków skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa.

Rozwój przemysłu rolno-spożywczego

W miarę rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa jak również rolnictwa ekologicznego w gminach o typowo rolniczym kierunku, istotny będzie rozwój przemysłu związanego z rolnictwem: przetwórstwo mięsa, mleka, zbóż, wytwarzanie pasz, przetwórstwo owoców i warzyw. Rynkami zbytu, w sytuacji uzyskania znaku producenta zdrowej żywności, będą nie tylko rynki lokalne, ale ogólnokrajowe a nawet międzynarodowe. Gmina może wspierać ewentualnych inwestorów, poprzez sprzedaż tańszych gruntów czy obiektów.

Rozwój energetyki odnawialnej

Wyczerpywanie się zasobów paliw kopalnych oraz konieczność ograniczenia emisji dwutlenku węgla sprawiają, że rośnie zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii (OZE): energią słoneczną, wiatrową, wodną, geotermalną oraz energią zawartą w biomasie.

Parlament Europejski i Rada w dniu 05.06.2009 r. przyjęły dyrektywę nr 2009/28/we z dnia 25.04.2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. również w budżecie unijnym na lata 2014-2020 przyjęto, że nowe ramy finansowe będą zgodne ze strategią Europa 2020, w której Unia stawia na innowacyjną i „zieloną” gospodarkę. Oznacza to na przykład, że 20% wszystkich wydatków budżetowych powinno służyć ochronie klimatu, tak aby zarówno Polityka Spójności, jak i środki przeznaczone na rolnictwo, czy badania i rozwój przyczyniły się do realizacji unijnych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Odnawialne źródła energii (OZE) są szybko rozwijającą się branżą rynku energetycznego. Unia Europejska w budżecie dla Polski przeznacza sporo funduszy na inwestycje z zakresu budowy jednostek do wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła ze źródeł odnawialnych. Wsparciem objęte zostaną projekty budowy lub zwiększenia mocy jednostek wytwarzania energii elektrycznej wykorzystujących energię wiatru, wody w małych elektrowniach wodnych do 10 MW, biogazu i biomasy albo projekty dotyczące budowy lub

zwiększenia mocy jednostek wytwarzania ciepła przy wykorzystywaniu energii geotermalnej lub słonecznej.

Prawo energetyczne (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 220) wprowadza szereg rozwiązań mających na celu wsparcie energii wytwarzanej w odnawialnych źródłach energii, w tym zapisy wspierające wytwarzanie biogazu rolniczego. Przepisy umożliwiają podłączenie biogazowni do niskociśnieniowych systemów przesyłowych, zwłaszcza tam gdzie nie ma możliwości dostarczania gazu ziemnego.

Wszystkie odnawialne źródła energii można wykorzystywać w gospodarce komunalnej i gminnej. Wybór źródła zależy od lokalnych warunków środowiska geograficznego, gdyż nie wszystkie źródła występują lub są jednakowo opłacalne.

Biogazownie

Rządowy Program „Biogaz 2020” zakłada, że do roku w każdej gminie będzie funkcjonować przynajmniej jedna biogazownia rolnicza. Program ten ma na celu złagodzenie kryzysu w energetyce wywołanego drastycznym wzrostem cen energii elektrycznej, gazu i węgla.

Biogazownie są ogromną szansą dla rolników i przedsiębiorców z branży rolniczej, którzy dzięki produkcji biogazu mogliby zwiększyć swoje dochody, zagospodarować areal oraz wykorzystać na cele energetyczne część produkcji roślinnej i odpady. Zgodnie z przepisami biogaz rolniczy oznacza paliwo gazowe otrzymywane w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, z wyłączeniem gazu pozyskanego z surowców pochodzących z oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów. Gmina Dobrzyń nad Wisłą to obszar o dużych zasobach ziem wykorzystywanych rolniczo (użytki rolne stanowią 83,8% powierzchni gminy). Wykorzystując rolniczy charakter gminy, polem działania dla wykorzystania biomasy jest energia cieplna pozyskiwana głównie ze słomy. Biomase można także wykorzystywać do produkcji estrów rzepakowych, stosowanych jako dodatek do olejów napędowych.

Na dzień dzisiejszy Gmina Dobrzyń nad Wisłą nie przewiduje budowy biogazowni.

Energetyka wiatrowa

Energetyka wiatrowa jest obecnie najszybciej rozwijającą się energetyką OZE. Wykorzystywanie energii wiatrowej pozwala na częściowe wypieranie z sieci energetycznej mocy tradycyjnych elektrowni, co przekłada się na redukcję emisji spalin. Jednak, aby ten efekt stał się odczuwalny łączna moc zainstalowanych elektrowni wiatrowych powinna być mierzona przynajmniej setkami megawatów. Zasoby energetyczne wiatru na Ziemi wielokrotnie przewyższają potrzeby całej ludzkości. Jednak nie wszędzie występują one w odpowiedniej ilości i postaci. Elektrownia wiatrowa składa się z wirnika oraz gondoli umieszczonej na wieży. Zmiana energii wiatru na elektryczną odbywa się w wirniku, który poprzez wał napędza generator.

Możliwość eksploatacji energii wiatru w wybranym terenie zależy m.in. od:

- wartości średniorocznej prędkości wiatru,
- wysokości nad powierzchnią terenu,
- ukształtowania terenu, jego chropowatości,
- rozkładu prędkości wiatru w czasie,
- parametrów powietrza na wysokości osi wirnika turbiny, tj. temperatury, ciśnienia i wilgotności.

W Polsce silne wiatry dominują w miesiącach zimowych 2/3 rocznej produkcji energii uzyskiwać można w miesiącach sezonu grzewczego tj. w okresie listopad-marzec. Szacuje się

że na 1/3 powierzchni Polski istnieją odpowiednie warunki do wykorzystania energii wiatru. Produkcja energii elektrycznej przez elektrownie wiatrowe w rzeczywistych warunkach może osiągnąć 17 % pokrycia bilansu energetycznego kraju.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą znajduje się w strefie korzystnej pod względem zasobów energii wiatru. Szacuje się, że energia użyteczna wiatru wynosi w tej strefie na wysokości 10 m $> 700\text{-}1000 \text{ kW/h/m}^2/\text{rok}$.

Aktualnie na terenie gminy rozwija się głównie energetyka wiatrowa. W całej gminie funkcjonują 33 elektrownie wiatrowe o różnej mocy:

- farma w Dobrzyniu nad Wisłą,
- farma w Grochowsku,
- farma w Kamienicy,
- farma w Zbyszewie.

W latach 2013 – 2016 na terenie Gminy udało zrealizować się następujące przedsięwzięcia związane z energetyką wiatrową:

- budowa 6 elektrowni wiatrowych w Dobrzyniu nad Wisłą o mocy 2 MW,
- budowa 2 elektrowni wiatrowych o mocy do 1 MW w Grochowsku,
- budowa elektrowni wiatrowej o mocy do 0,9 MW w Zbyszewie,
- budowa elektrowni wiatrowe o mocy 150 kW.

Promieniowanie słoneczne

Energetyka słoneczna jest całkowicie czystym i najbardziej naturalnym, a zarazem powszechnie dostępnym źródłem energii. Najefektywniej może być wykorzystywana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę i ciepło. Jej największą zaletą jest łatwe adoptowanie zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego. Energia słoneczna wykorzystywana jest m.in. przez: kolektory słoneczne, instalacje fotowoltaiczne, oświetlenie solarne czy sygnalizację solarną.

Zasoby energii słonecznej charakteryzują się nierównomiernym rozkładem w ciągu roku. Zdecydowanie większość rocznej sumy nasłonecznienia przypada na półrocze wiosenno-letnie. Obecnie energia słoneczna w Polsce wykorzystywana jest głównie jako źródło ciepła poprzez instalacje kolektorów słonecznych ogrzewających powietrze lub wodę. Do produkcji energii elektrycznej ze względów ekonomicznych, wykorzystywana jest do instalacji o małej mocy zasilających obiekty wolnostojące oddalone od siebie elektroenergetycznych np. znaki drogowe, lampy oświetleniowe.

Centralna część Polski uzyskuje napromieniowanie rzędu $1022\text{-}1048 \text{ kW/m}^2/\text{rok}$. Na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą istnieje możliwość wykorzystania energii słonecznej zarówno na potrzeby bytowe, jak też na potrzeby przemysłu rolnego, rolno-spożywczego np. do podgrzania powietrza w suszarnictwie. Obecnie wzrasta zainteresowanie tą formą OZE, ze względu na możliwość ubiegania się o kredyt w bankach, które podpisały umowę z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dotacja wynosi 45% kapitału kredytu bankowego wykorzystanego na finansowanie kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia. Dopłaty dotyczą zarówno zakupu kolektorów, jak i aparatury niezbędnej do ich prawidłowego funkcjonowania. Inwestorzy mogą zatem liczyć na dofinansowanie kosztów:

- sporządzenia projektu instalacji,
- zakupu zestawu solarnego,
- montażu zestawu.

Obecnie w gminie Dobrzyń nad Wisłą pojawił się pomysł, aby stosować systemy fotowoltaiczne w postaci paneli słonecznych. Jednym ze sposobów jego realizacji jest budowa tzw. farmy słonecznej w Płomianach.

Farma fotowoltaiczna jest najbardziej opłacalnym przedsięwzięciem, biorąc pod uwagę koszt inwestycji w stosunku do stopy zwrotu i czasu. Proces inwestycyjny w farmę fotowoltaiczną jest zdecydowanie mniej skomplikowany niż w tak popularne farmy wiatrowe, co więcej od momentu podjęcia decyzji przez inwestora o budowie farmy fotowoltaicznej do jej ukończenia wystarczy kilka miesięcy, a w przypadku inwestycji w farmę wiatrową, postawienia wiatraków z kompletowaniem całej wymaganej dokumentacji trwa do 6 lat.

Zaletą budowy farmy fotowoltaicznej jak brak konieczności uzyskania zgód środowiskowych oraz duża przewidywalność produkcji i to niezależnie czy świeci słońce czy jest zachmurzenie, ponieważ farmy te wykorzystują zjawisko światła rozproszonego.

Ponadto Gmina będzie się starać zachęcać mieszkańców do montażu paneli słonecznych na terenach swoich posesji i będzie oferować swoją pomoc w pozyskiwaniu środków unijnych na ten cel.

Istotne będzie także podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz środowiska jak również upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego.

W systemach zarządzania środowiskowego zwracana jest uwaga na:

- oszczędne korzystanie z surowców,
- stosowanie surowców ekologicznych,
- energochłonność i wodochłonność,
- prewencje odpadów,
- systemy rejestracji emisji i zużywanych surowców,
- efektywne procesy produkcyjne.

Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju przemysłu i energetyki:

- emisja zanieczyszczeń do środowiska,
- zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych,
- degradacja powierzchni ziemi i środowiska naturalnego,
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Cel ekologiczny rozwoju przemysłu do 2024 roku:

- rozwój przemysłu rolno-spożywczego z zastosowaniem technologii przyjaznych dla środowiska naturalnego,
- rozwój energetyki odnawialnej.

Główne kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska:

- rozwój przemysłu rolno-spożywczego z zastosowaniem najlepszych dostępnych technik (BAT z ang. Best Available Technology),
- wprowadzenie systemów zarządzania środowiskiem,
- rozwój energetyki odnawialnej.

3. System transportowy

3.1. Stan wyjściowy

Przez teren gminy nie przebiegają żadne drogi o znaczeniu międzynarodowym czy krajowym.

Z ważniejszych dróg można wymienić trzy drogi wojewódzkie: 562 Włocławek-Płock przebiega przez całą gminę od Krojczyna poprzez Dobrzyń nad Wisłą dalej Lenie Wielkie do

Płocka. Do drogi tej dochodzi w pobliżu miejscowości Dyblin droga nr 558 z Lipna. Od drogi 562 ok. 1 km na wschód od stolicy gminy odchodzi droga nr 541 łącząca Dobrzyń nad Wisłą z Tuchowem. Łączą one gminę z miastami: Włocławek, Płock, Lipno i Sierpc. Ta sieć dróg wojewódzkich umożliwia również skomunikowanie się z drogami krajowymi: nr 10 (Warszawa-Szczecin, przez m.in. Toruń, Bydgoszcz).

Pozostałe drogi to drogi powiatowe i gminne. Dróg powiatowych na terenie miasta i gminy jest sześć o łącznie 36,04 km, z czego 2,2 km w mieście Dobrzyń nad Wisłą, pozostałe 33,8 km na terenach wiejskich. Są to drogi o nawierzchni bitumicznej o szerokości 5,0 m. Są to drogi:

- droga numer - 2724C; Kłokock – Złowody – Szpiegowo (2,477 km),
- droga numer - 2727C; Złowody – Krojczyn (2,053 km),
- droga numer - 2731C; Wylazłowo – Mokowo – Dobrzyń nad Wisłą (7,910 km),
- droga numer - 2739C; Mokowo – Chalin – Kamienica – gr. województwa (7,667 km),
- droga numer - 2740C; Krojczyn – Dyblin (9,055 km),
- droga numer - 2741C; Zbyszewo – Dobrzyń nad Wisłą (6,879 km).

Na obszarze gminy Dobrzyń nad Wisłą znajduje się 59 dróg gminnych (tabela nr 5). Łączna długość dróg gminnych wynosi 125 km, z tego:

- nawierzchni bitumicznej – 20,7 km,
- nawierzchni tłuczniowej – 2,2 km,
- nawierzchni gruntowej – 97,1 km.

W ostatnim okresie wymieniono nawierzchnię na bitumiczną na:

- 1,16 km odcinku drogi w m. Mokówko,
- 0,8 km odcinku we wsi Glewo - Mokre,
- 1,3 km odcinku drogi Lenie Wielkie – Kamienica,
- 2 km odcinku drogi Płomiany - Lenie Wielkie,
- 0,7 km drogi Kisielewo wieś.

3.2. Plany i kierunki rozwoju

Obserwując zmiany natężenia ruchu na drogach wojewódzkich można stwierdzić, iż natężenie ruchu wzrosło. Należy się spodziewać, że w najbliższych latach nastąpić będzie dalszy wzrost potrzeb transportowych powodowanych wzrostem mobilności ludności, zmianami demograficznymi i rozwojem obszarów stanowiących cel ruchu. Zmiany te wpłyną na wzrost ruchu drogowego, szczególnie na trasach głównych prowadzących do większych miast graniczących z gminą. Wpłynie na to konieczność modernizacji i przystosowania do intensywniejszego ruchu dróg prowadzących do Lipna, Włocławka, Płocka. W kontekście prognozowania wzrostu ruchu transportowego na terenie gminy istotne jest tworzenie warunków do poprawy komunikacji poprzez modernizację istniejących dróg. W celu zapewnienia spójności systemu transportowego i zmniejszenia negatywnej presji na środowisko, konieczne będzie:

- modernizacja dróg w celu zwiększenie przepustowości ruchu,
- budowa systemów podczyszczania (rowów odwadniających i separatorów na substancje ropopochodne) wzdłuż modernizowanych dróg,
- na drogach lokalnych wymiana nawierzchni na twardą.

Cel ekologiczny rozwoju systemu transportowego do 2024 roku:

- racjonalny rozwój sieci dróg uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące wpływ transportu na środowisko,
- poprawa stanu technicznego dróg.

Główne kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska:

- racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody oraz zapobiegający szkodliwym wpływom na środowisko,
- podstawowe zasady produkcji roślinnej i zwierzęcej w rolnictwie ekologicznym,
- przestawienie gospodarstw na ekologiczne metody produkcji,
- system kontroli produkcji w gospodarstwach i przetwórnictwach ekologicznych,
- ekologia w domu i zagrodzie w tym przydomowe oczyszczalnie ścieków i zagospodarowanie odpadów komunalnych.

Cel ekologiczny do 2020 roku:

- podniesienie świadomości ekologicznej oraz kształtowanie proekologicznych nawyków i postaw wśród mieszkańców miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą,
- edukacja w zakresie segregacji i postępowaniu z odpadami komunalnymi w gospodarstwie domowym.

Strategia realizacji celu

Cel ten jest zgodny z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa, która kładzie nacisk na włączanie i rozszerzanie współpracy, szczególnie instytucji publicznych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, jak również włączenie organizacji pozarządowych, a tym samym społeczeństwo w procedury konsultowania ważnych dla środowiska przedsięwzięć i decyzji. Istotne jest zadbanie o edukację ekologiczną wśród młodego pokolenia jak również edukacją ekologiczną dorosłych. Dlatego strategię realizacji celu zogniskowano wokół zagadnień: edukacja ekologiczna w szkolnictwie i edukacja ekologiczna dorosłych.

Edukacja ekologiczna w szkołach

Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe. Tematyka ekologiczna stanowi element wielu przedmiotów a jej właściwa realizacja zależy przede wszystkim od zaangażowania nauczycieli, od ich znajomości najważniejszych problemów z zakresu ochrony środowiska miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą. Ważnym zadaniem jest wprowadzanie do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacją ekologiczną szczególnie dotyczącą tych problemów, które w danej gminie są najistotniejsze, np. stosowanie ekologicznych źródeł energii, selektywna zbiórka odpadów, właściwa gospodarka wodno-ściekowa itp. Stosowanie przez nauczycieli metod aktywizujących opartych na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawianą problematyką wykształci w uczniu umiejętność obserwacji, logicznego myślenia, kojarzenia, wyciągania wniosków.

Zadaniem nauczyciela w szeroko pojętej edukacji ekologicznej jest:

- kształtowanie ucznia postawy odpowiedzialności za stan środowiska,
- zachęcanie ucznia do prowadzenia własnych obserwacji, badań i analizy środowiska,
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów zgodnie z posiadaną wiedzą,
- umożliwienie dzieciom i młodzieży podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w ich otoczeniu.

Nauczyciele podejmujący się realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną powinni zarówno współpracować ze sobą, jak i współpracować z instytucjami, organizacjami wspierającymi ich działalność

III. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Na terenie gminy brak jest obszarów objętych ochroną, nie utworzono tu parku krajobrazowego, obszaru chronionego krajobrazu, rezerwatu przyrody. Znajduje się tu jeden pomnik przyrody. Jest to dąb szypułkowy, znajdujący się w miejscowości Krojczyn, którego obwód wynosi 415 cm a wysokość 31 m. Cenne ze względów przyrodniczych są również: aleja lipowa w Szpiegowie, 15 starodrzew w otoczeniu kościoła w Grochowalsku i Mokowie oraz przy klasztorze w Dobrzymiu. Na prawną ochronę ze względów na wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze zasługuje strefa krawędziowa wysoczyzny morenowej wraz z terenami w obrębie dna doliny Wisły oraz pasem wysoczyzny w sąsiedztwie krawędzi.

Na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa kujawsko – pomorskiego:

Bachorzewo (po spaleniu)

- zespół dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: 143/A z 14.08.1984;
- dwór, drewn., 1866-1868
- park, 1873

Chalin

- park dworski, 1 poł. XIX, nr rej.: A/1249 z 11.05.1987;
- rządówka, pocz. XIX, nr rej.: j.w.

Dobrzyń nad Wisłą

- kościół klasztorny franciszkanów, ob. par. pw. Wniebowzięcia NMP, XV, nr rej.: 61/A z 17.02.1981
- cmentarz rzym.-kat. par., 1 poł. XIX, nr rej.: 351/A z 20.09.1994;
- kaplica, 2 poł. XIX, nr rej.: j.w.
- ogrodzenie z bramą, 2 poł. XIX, nr rej.: j.w.

Dyblin

- zespół dworski, 1 poł. XIX, nr rej.: 227/A z 11.05.1987;
- dwór, 1825, 1967
- park, 1 poł. XIX
- spichlerz, pocz. XIX

Grochowalsk

- kościół par. pw. Świętego Krzyża, drewn., 1784, nr rej.: A/433 z 15.11.1982
- zespół dworski, k. XIX, nr rej.: 220/A z 11.05.1987;
- dwór
- park
- gorzelnia, 1911-1922

Kamienica

- park dworski, 2 poł. XVIII, nr rej.: 228/A z 11.05.1987

Krojczyn

- zespół dworski, XVIII-XX, nr rej.: 225/A z 11.05.1987;
- dwór, 1910

- park, XVIII/XIX
- ogrodzenie

Lenie Wielkie

- zespół dworski, nr rej.: A/1386/1-3 z 11.05.1987:
- dwór, ok. poł. XIX
- park, 1 poł. XIX
- stodoła, drewn., 1 poł. XIX (nie istnieje)

Mokowo

- cmentarz rzym.-kat. par., 2 poł. XIX, nr rej.: 391/A z 16.08.1996

Płomiany

- zespół dworski, pocz. XIX, nr rej.: A/1490 z 11.05.1987:
- dwór
- park, pocz. XX
- spichrz
- czworak

Na terenie gminy znajduje się jeden pomnik przyrody. Jest to dąb szypułkowy, znajdujący się w miejscowości Krojczyn, którego obwód wynosi 415 cm, a wysokość 31 m. W stosunku do uznanego pomnika przyrody zabrania się: niszczenia, uszkodzenia obiektu lub obszaru wokół, uszkodzenia i zanieczyszczania gleby oraz umieszczania tablic reklamowych. Cenne ze względów przyrodniczych są również: aleja lipowa w Szpiegowie, starodrzew w otoczeniu kościoła w Grochowsku i Mokowie oraz przy klasztorze w Dobrzyniu. Na prawną ochronę ze względów na wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze zasługuje strefa krawędziowa wysoczyzny morenowej wraz z terenami w obrębie dna doliny Wisły oraz pasem wysoczyzny w sąsiedztwie krawędzi, wchodząca w obszar korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest wdrażana na terenie UE od 1992 r. na podstawie: Dyrektywy Rady 92/43/EEC Ministra dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zmieniona Dyrektywą 97/62/EEC. Zgodnie z Dyrektywą Siedliskową ochrona siedlisk polega na: 19 nie zmniejszaniu naturalnego zasięgu środowiska; zachowaniu funkcji i specyficznej struktury siedliska; zachowaniu właściwego stanu ochrony typowych gatunków. Dyrektywy Rady 79/409/EEC Ministra dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków. W przypadku ochrony gatunków oznacza to: zachowanie liczebności populacji, utrzymanie jej w biocenozie przez dłuższy czas; zachowanie naturalnego zasięgu gatunku; zachowanie wystarczająco dużej powierzchni siedliska gatunku.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą znajduje się w otoczeniu następujących form ochrony przyrody:

Obszary NATURA 2000:

Żwirownia Skoki

Obszar ten leży przy południowym brzegu Zbiornika Włocławskiego, od którego oddalony jest o ok. 0,3 km. Teren został ukształtowany w wyniku wydobywania żwiru, a zasadniczą część obszaru stanowią wypełnione wodą doły wyrobiskowe. Z powodu znacznej głębokości zbiorników, roślinność szuwarowa jest słabo wykształcona i porasta wąskim pasem brzeg zbiorników. Na zbiornikach znajdują się liczne wyspy (porośnięte roślinnością zielną, krzewistą lub drzewami liściastymi). Na dwóch największych, niezadrzewionych wyspach znajdują się kolonie lęgowe śmieszki, rybitwy rzecznej, mewy

siwej i czarnogłowej. W zachodniej części ostoi znajduje się nadal czynna kopalnia kruszywa. Zbiornik wschodni oraz częściowo zachodni w okresie letnim wykorzystywany jest w celach rekreacyjnych przez okolicznych mieszkańców oraz turystów. Na zbiornikach uprawiane jest wędkarstwo. W okresie lęgowym ostoja ważna dla gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej: mewy czarnogłowej (*Ichthyaetus melanocephalus*) i rybitwy rzecznej (*Sterna hirundo*) (>1% populacji krajowej, kryterium C6) oraz śmieszki (*Chroicocephalus ridibundus*) i ohara (*Tadorna tadorna*) nie wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (>1% populacji krajowej). Ponadto obszar jest ważnym miejscem lęgowym mewy siwej (*Larus canus*).

Błota Rakutowskie

Obejmuje on Jez. Rakutowskie wraz z przybrzeżnym pasem zalewowych łąk turzycowych oraz przylegający do nich wilgotny kompleks leśny, zajęty przez olsy i łągi olszowo-jesionowe. Obszar zajmuje centralną część zatorfionej niecki Błot Rakutowskich i Błot Kłocińskich, odwadnianych przez rzekę Kłótnię. Samo jezioro jest dość płytkim zbiornikiem o pow. ok. 300 ha, o płaskich brzegach porośniętych szerokim na 100-150 m pasem szuwaru pałkowego, trzcinowego i oczeretowego. Niewielka głębokość jeziora i jego płaskie brzegi sprawiają, że w ciągu roku zmiany powierzchni lustra wody sięgają rzędu 60-70 ha, przy stosunkowo nieznacznych wahaniach pionowych. Jezioro posiada bogatą roślinność wodną, tak zanurzoną jak i pływającą, a znaczne powierzchnie dna zajęte są przez łąki ramienicowe. Wokół jeziora występują okresowo zalewane łąki turzycowe. Ostoja ptasia o randze europejskiej E 42. Występuje co najmniej 24 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk (*Botaurus stellaris*) (PCK), zielonka (*Porzana parva*) (PCK), podróżniczek (*Luscinia svecica*) (PCK), gęgawa (*Anser anser*), śmieszka (*Chroicocephalus ridibundus*), sieweczka obrożna (*Charadrius hiaticula*) (PCK); stosunkowo licznie występuje błotniak łąkowy (*Circus pygargus*), rybitwa czarna (*Chlidonias niger*) i dzięcioł średni (*Leiopicus medius*). W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego głowienki i gęgawy; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników; stosunkowo duże koncentracje osiąga cyraneczka, czernica, płaskonos, łyska, krwawodziób, czajka i rybitwa czarna.

Błota Kłocińskie

Obszar obejmuje tzw. Nieckę Kłocińską, leżącą w mezoregionie Kotliny Płockiej, ograniczoną od północy przez pola wydumowe, a od południa przez wysoczyznę morenową. Niecka w większości wypełniona jest osadami organicznymi. Teren jest płaski i okresowo podmokły, znaczna jego część została w przeszłości zmeliorowana i jest użytkowana rolniczo. Jest to obszar dawnych torfowisk niskich, zalegających na kredzie jeziornej, odwadniany przez rzekę Kłótnię (Rakutówkę). W centrum obszaru znajduje się unikatowe jezioro Rakutowskie, pochodzenia wytopiskowego. Jest ono płytkim jeziorem ramienicowym, o zmiennej powierzchni (obecnie ok. 170-300 ha), o płaskich brzegach porośniętych głównie pasem szuwaru trzcinowego. Jezioro posiada bogatą roślinność wodną, znaczne powierzchnie dna zajęte są przez łąki ramienicowe. W ciągu roku zmiany powierzchni lustra wody sięgają rzędu 60-70 ha, przy stosunkowo nieznacznych wahaniach pionowych. Wynurzane latem dno, porasta kalcyfilna roślinność namuliskowa i szuwarowa, m.in. szuwar kłociowy. Wokół Jeziora Rakutowskiego rozciąga się rozległy kompleks ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk, w tym znaczne powierzchnie łąk trzęślicowych z wieloma charakterystycznymi gatunkami: *Dianthus superbus*, *Gentiana pneumonanthe*, *Gentianella amarella*, *Cnidium dubium*, *Lathyrus palustris*, *Orchis militaris*, *Viola stagnina*. Jezioro przylegającymi

szuwarami jest objęte granicami rezerwatu "Jezioro Rakutowskie" (pow. 414,07 ha), utworzonego dla awifauny. Obszar w znacznej części porośnięty jest przez wilgotne kompleksy leśne, zajęte przez olsy, łęgi jesionowo - olszowe i łęgi wiązowo-jesionowe. Pod wpływem sukcesywnego obniżania się poziomu wód gruntowych zwiększa się areał łągu wiązowo-jesionowego, a nawet tworzą się wilgotne postacie grądu. Fitocenozy wilgotnych lasów są ostoją rzadkich w centralnej Polsce składników flory, np. *Daphne mezereum*, *Huperzia selago*, *Isopyrum thalictroides*, *Poa remota*. Na południe od Jeziora Rakutowskiego rozciąga się kompleks leśny, gdzie utworzony został rezerwat "Olszyny Rakutowskie" (pow. 174,62 ha). Obszar Błót Kłócieńskich ma wysokie walory przyrodnicze zarówno w skali regionalnej, jak i krajowej. Wynikają one z dużej liczby cennych siedlisk przyrodniczych (zidentyfikowano ich 12 typów) oraz z dużej powierzchni zajmowanej przez kilka z nich. Jednym z najważniejszych obiektów przyrodniczych jest Jezioro Rakutowskie, reprezentujące zbiorniki z obecnością podwodnych łąk ramienicowych. Tak dużego akwenu tego typu nie ma w tej części Polski. Bardzo cenne są też fitocenozy łąk trzęślicowych z rzadkimi gatunkami roślin. Są to jedne z kilku większych pod względem powierzchni, skupień łąk trzęślicowych w tej części kraju. Na szczególną uwagę zasługuje ponadto wielohektarowy kompleks wilgotnych lasów łągowych, jeden z najrozleglejszych obszarów tego typu lasów w centralnej Polsce. Na terenie obszaru odnaleziono ponadto stanowiska 6 gatunków z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Błota Rakutowskie to jednocześnie ostoja ptasia, randze europejskiej E 42. Występują tutaj co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG oraz 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: podróżniczek (PCK), gęgawa, śmieszka, sieweczka obrożna (PCK). Stosunkowo licznie występuje błotniak łąkowy, rybitwa czarna i dzięcioł średni. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego głowienki i gęgawy. Ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20000 osobników; stosunkowo duże koncentracje osiąga cyraneczka, czernica, płaskonos, łyska, krwawodziób, czajka i rybitwa czarna.

Włocławska Dolina Wisły

Obszar zlokalizowany w południowo-wschodniej części Kotliny Toruńskiej, a częściowo w Pradolinie Toruńsko - Eberswaldzkiej. Jest to ok. 30 km odcinek doliny Wisły (od 647,75 do 704 km biegu rzeki) między tamą we Włocławku a miejscowością Nieszawa. Teren obejmuje koryto rzeki oraz terasę zalewową wraz z otaczającym obszarem, z lokalnie występującymi stromymi stokami doliny. Dla Włocławskiej Doliny Wisły, charakterystyczne są formacje geomorfologiczne typowe dla dużych, nie uregulowanych rzeki nizinnych, takich jak: piaszczyste wyspy w korycie rzeki, starorzecza o znacznej powierzchni, strome skarpy, krawędzie erozyjne i podcięcia. Uwagę zwracają także występujące progi tektoniczne oraz odcinków przełomowe. Rzeka tworzy długie zakola zajmujące ok. 1/3 powierzchni przy średnim stanie wód. Warunki siedliskowe i szata roślinna dna doliny tego odcinka Wisły kształtuje się przy bezpośrednim udziale wód rzecznych. W obrębie obszarów akumulacji, bezpośrednio sąsiadującym z korytem rzeki, ukształtowały się siedliska inicjalne, a pierwotna sukcesja roślinności związana jest z początkowymi stadiami rozwoju gleb. W obrębie starorzeczy zachodzi akumulacja biologiczna, prowadząc do naturalnych procesów łądowacenia. Różnorodność siedlisk w przekroju poprzecznym dna doliny kształtowana jest w oparciu o aktualny stan i dynamikę uwilgotnienia oraz wiąże się ze składem mechanicznym utworów powierzchniowych. Ukształtowane w dolinnym krajobrazie Wisły biotopy i zasiedlające je fitocenozy charakteryzują się znacznie większym zróżnicowaniem i skomplikowaniem struktury, niż te tworzące krajobraz płaskiego dna doliny. Zaawansowane w różnym stopniu procesy glebowe determinują różnorodność

zbiorowisk roślinnych na zboczach, mających postać od inicjalnych, poprzez murawowe i zaroślowe, aż do zbiorowisk leśnych na dojrzałych glebach. Znaczne zróżnicowanie orograficzne, wpływające na zmienność warunków mikroklimatycznych, stwarza możliwość występowania siedlisk flory o charakterze kserotermicznym. Warunki siedliskowe i struktura szaty roślinnej Włocławskiej Doliny Wisły ukształtowane zostały przy wyraźnym wpływie człowieka od czasów prehistorycznych, intensyfikacją przypadającą na okres średniowieczny, w wyniku czego dominuje krajobraz rolniczy, a z lasów pokrywających niegdyś dno i graniczące z doliną wysoczyzny pozostały jedynie rozproszone fragmenty. Typowe dla tego odcinka liczne piaszczyste łachy i muliste nanosy w korycie są formowane wskutek procesu depozycji materiału erodowanego z dna rzeki poniżej tamy we Włocławku. Powierzchnia odsłoniętych łach jest uzależniona nie tyle od generalnego poziomu wody w rzece, co przede wszystkim od krótkoterminowych zmian poziomu wody wynikających z wymiany wody w elektrowni Włocławek. Na tym odcinku rzeki dzienna amplituda poziomu wody wynosi 1,5 - 2,0 m w rejonie Włocławka a 1,0 m koło Nieszawy (maksimum wynosi 3 m). Nowe ławice piaszkowe są kolonizowane przez efemeryczne zbiorowiska roślinne *Bidentetea tripartiti* i *Isoeto-Nanojuncetea*. Na tym odcinku rzeki występują starsze wyspy porośnięte głównie przez młode wierzbowo-topolowe zarośla, z domieszką krzewów wierzbowych i bylin oraz typowe zarośla wierzbowe *Salicetum triandro-viminalis*. Obecnie, większość starych wysp jest połączona z brzegiem rzeki groblami. Dlatego funkcjonują one jako wyspy tylko przy wysokich stanach wody. Występują tu łańcuchy starorzeczy zarówno uformowanych naturalnie jak i stworzonych w czasie prac hydrotechnicznych. Wodne zbiorowiska rozwijają się w miejscach cofek oraz tam, gdzie prąd wody jest spowolniony. Przechodzą one stopniowo w szuwały rozwijające się wzdłuż brzegu. Obwałowania zbudowane blisko koryta rzeki pod koniec XX. wieku występują tylko lokalnie. Bardziej lub mniej wyniesione i okresowo zalewane tereny blisko sąsiadujące z korytem rzeki są porośnięte mozaiką ziołorośli i muraw z pojedynczymi drzewami lub grupami drzew bądź krzewów. Powszechnie występują młode wierzbowo-topolowe drzewostany oraz wierzbowe zarośla. Częste są także typowe wierzbowe zbiorowiska: *Salicetum triandro-viminalis*, *Salicetum albo fragilis* oraz topolowe *Populetum albae*. Stwierdzono tu także *Senecion fluviatilis*, *Convolvulum sepium*, *Aegopodion podagrariae*. W dolinie koło Włocławka znajdują się pozostałości wielogatunkowych zbiorowisk leśnych: *Ficario-Ulmetum minoris*, *Violo odoratae-Ulmetum minoris* i *Alno-Ulmion*. Ogółem lasy zajmują około 1/4 obszaru. Powszechne są łąki i pastwiska w tym również przesuszone, ubogie w gatunki, zagospodarowane rolniczo. Podobne zbiorowiska murawowe występują na obwałowaniach, przydrożach i niekserotermicznych zboczach. Żyzniejsze i rzadziej zalewane tereny są często użytkowane jako pola uprawne. Tereny porośnięte przez murawy kserotermiczne i zbiorowiska łąk, zarastają w wyniku zaprzestania pasterstwa (wypasu) wypalania i wykaszania. Zastępują je zarośla tarniny, głogu, róży itp. tzw. czyżnie. Lasy i zarośla porastające niegdyś zbocza doliny rozwijają się płatami. Zarośla olszowe występują w zatorfionych marginalnych częściach doliny oraz przy źródłach koło Wólne, Bobrowniki oraz w ujściu rzeki Mień. Najcenniejszym fragmentem Włocławskiej Doliny Wisły jest jej południowo-wschodni kraniec zdominowany przez zbiorowiska grądowe, urozmaicone leśnymi zbiorowiskami ciepłolubnymi i roślinnością kserotermiczną. Obszar ten, o powierzchni 57,6ha na mocy rozporządzenia nr 277/01 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 października 2001 r. objęto ochroną w postaci rezerwatu przyrody "Kulin", którego nadrzędnym celem jest zachowanie ze względów przyrodniczych, dydaktycznych i krajobrazowych wielogatunkowych drzewostanów o cechach zbliżonych do naturalnych. Leżący na skarpach we Włocławku rezerwat jest jednym z najcenniejszych w Polsce, ze względu na cel ochrony. Chroni się w nim przedstawiciela stepowej roślinności pontyjskiej, jedną z dwóch w Polsce, izolowanych geograficznie populacji dyptamu

81

17

jesionolistnego *Dictamnus albus*. W rezerwacie podziwiać można niezwykle różnorodność zbiorowisk roślinnych - muraw stepowych i psammofilnych, ciepłolubnych okrajków, zarośli kserotermicznych oraz zbiorowisk grądowych (grąd zboczowy i grąd subkontynentalny), dąbrowy świetlistej oraz niewielki płat górskiego łągu jesionowego. Dyptam jesionolistny występuje w towarzystwie wielu innych osobliwości florystycznych, takich jak: oman szorstki *Inula hirta*, wężymord stepowy *Scorzonera purpurea*, ostnica Jana *Stipa joannis*, dzwonek syberyjski *Campanula sibirica*, dziewanna fioletowa *Verbascum phoeniceum* czy ożota zwyczajna *Linum catharticum*. W bogatym runie zbiorowisk leśnych znalazło dla siebie miejsce dużo gatunków rzadkich i chronionych, takich jak: kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, koniczyzna długokłosowa *Trifolium rubens*, wyki - kaszubska *Vicia cassubica*, lędźwianowata *V. lathyroides* i grochowata *V. pisiformis*.

Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów łągowych i siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej, oraz związanej z nią fauny, w tym gatunku ryby z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie na terenie ostoi stwierdzono występowanie 8 rodzajów siedlisk z I Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 5 gatunków zwierząt z tej dyrektywy, a ponadto 22 gatunki roślin i zwierząt wymienione na regionalnych i lokalnych czerwonych listach, 7 gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach międzynarodowych konwencji, 60 gatunków zwierząt i roślin rzadkich w Polsce. W granicach obszaru znajdują się reliktywne stanowiska cennych gatunków kserotermicznych roślin obejmujących gatunki psammofilne. Inną grupę o dużym znaczeniu dla ochrony przyrody tego obszaru stanowią gatunki typowe dla nadrzecznych siedlisk. Obszar jest również ważny z punktu widzenia ochrony ptaków. Stwierdzono tu 52 gatunki ptaków z I Załącznika Dyrektywy Rady 79/409/EWG i 46 gatunków ptaków migrujących nie wymienionych w tym załączniku. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

Parki krajobrazowe

Gmina znajduje się w sąsiedztwie następujących parków krajobrazowych:

- Gostynińsko – Włocławski Park Krajobrazowy,
- Gostynińsko – Włocławski Park Krajobrazowy.

Parki narodowe

Na terenie gminy nie znajdują się żadne parki narodowe.

Rezerваты przyrody

Najbliżej zlokalizowanymi rezerwatami są:

- Rezerwat Gościąg,
- Rezerwat Jazy.

Obszary chronionego krajobrazu

Najbliżej zlokalizowany jest Nadwiślański (powiat płoński, plocki i sochaczewski) Obszar Chronionego Krajobrazu.

2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Na terenie typowo rolniczej gminy brak jest obiektów cennych przyrodniczo. Gmina Dobrzyń nad Wisłą charakteryzuje się bardzo niską lesistością – 2,4% i należy do gmin o najniższym stopniu lesistości powiatu lipnowskiego i województwa. Średnia lesistość w powiecie wynosi 22,4%, w województwie 23,4%.

Lasy zajmują łączną powierzchnię Gminy 268 ha, w tym 267 ha są to lasy na terenie gminy i 1 ha przypada na teren miasta Dobrzyń nad Wisłą. Natomiast grunty leśne i zalesione zajmują 17 ha na terenie miasta Dobrzyń nad Wisłą i 304 ha na terenach Gminy. Rozmieszczenie lasów jest w obrębie gminy bardzo nierównomierne, niewielkie kompleksy leśne występują w rejonie Chalina, Ruszkowa, Leni Małych, Wierznicy i Dyblina. Są to lasy drzewostany sosnowe w wieku 40 – 70 lat z licznymi gatunkami drzew liściastych, głównie brzozy i grabu, wykształcone na siedliskach boru mieszanego, świeżego.

Polityka Gminy Dobrzyń nad Wisłą polega na utrzymaniu obecnych powierzchni lasów i gruntów zalesionych, to znaczy nie prowadzi się intensywnej wycinki lasów ani też intensywnego zalesiania. Jeżeli dochodzi do wycinki lasów, to w zamian za to prowadzona są nasadzenia rekompensacyjne.

3. Zieleń miejska

3.1 Stan wyjściowy

Na terenie miasta Dobrzyń nad Wisłą znajduje się kilka parków i zieleńców. Są to:

- Komunalny Park przy ulicy Licealnej,
- Park Miejski przy ulicy Nawojki,
- kompleks zieleni przy kościele parafialnym, ulica Franciszkańska,
- kompleks zieleni przy Placu Wolności,
- cmentarz parafialny przy ulicy Lipnowskiej.

Brak ciągłości terenów zieleni miejskiej wpływa ujemnie na kształtowanie bioklimatu miasta.

W latach 2009 – 2012 posadzono prawie 120 drzew oraz ok. 370 krzewów.

Cel średniookresowy do 2020 roku:

- kształtowanie i ochrona zieleni miejskiej,
- utworzenie kompleksu zieleni wokół portu nad Wisłą.

Do roku 2016 jako kierunki działań wskazano:

- bieżące utrzymanie terenów zieleni miejskiej,
- organizację terenów zieleni miejskiej przy porcie oraz wykonanie projektu, a także jego realizacja.

W odniesieniu do terenów przy porcie to wystąpiły tam dwa osuwiska DB1 i DB2 w związku z czym podjęto działania polegające na opracowaniu programu usunięcia osuwisk.

W momencie jego realizacji przystąpi się do dalszych prac nad realizacją projektu organizacji terenów zieleni wokół portu.

Zgodnie z danymi GUS w roku 2015 na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą wykonano 42 nasadzenia ogółem dla miasta i wsi, natomiast odnotowano 2 ubytki. Natomiast na terenach innych niż tereny gminne posadzono 365 drzew oraz 400 sztuk krzewów.

Na terenie gminy co roku prowadzi się nasadzenia.

Kierunki działań do 2020 roku:

- opracowanie i realizacja programu usunięcia osuwisk w rejonie portu nad Wisłą,
- opracowanie dokumentów przebudowy parku miejskiego i Placu Wolności w Dobrzyniu nad Wisłą,
- utrzymanie i konserwacja drzew w pasach drogowych,
- dalsze zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo.

Kierunki działań do 2024 roku:

- Realizacja projektu organizacji terenów zieleni miejskiej w rejonie portu nad Wisłą.

4. Zasoby wodne

4.1 Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym gmina Dobrzyń leży na obszarze przyrzecza Wisły część wschodnia należy do zlewni Skrwy – prawobrzeżnego dopływu Wisły. Wisła ciągnie się wzdłuż południowej granicy gminy na odcinku ok. 14 km, pomiędzy 658 a 672 km biegu rzeki. Oprócz Wisły, a właściwie Zbiornika Włocławskiego, brak jest tu większych cieków wodnych. Znajduje się kilka małych cieków, które uchodzą bezpośrednio do Zbiornika Włocławskiego. w tym opracowaniu sieć rzeczna i nazewnictwo jest zgodnie z nową MPHP (Mapa Podziału Hydrograficznego Polski). Ze względu na zmianę nazewnictwa cieków w MPHP w stosunku do nazw lokalnych w nawiasach podano „stare” nazwy.

Zbiornik Włocławski

Zbiornik Włocławski powstał w 1970 roku w wyniku przegrodzenia Wisły na 675 km biegu rzeki. Wybudowany został jako pierwszy i dotychczas jedyny z projektowanej Kaskady Dolnej Wisły. Jako pojedynczy obiekt na nieuregulowanej nizinnej rzece, ma on znaczenie przede wszystkim energetyczne i w znacznie mniejszym stopniu rekreacyjne. Zbiornik Włocławski sięga miejscowości Wykowo tj. 618 km biegu rzeki. Ma więc około 57 km długości licząc po dawnym nurcie rzeki. Zbiornik Włocławski przy normalnym poziomie piętrzenia (NPP) posiada objętość 408 mln m³, a pojemność użytkową 55 mln m³, co stanowi około 7,5% całej pojemności. Jego powierzchnia wynosi 75 km². Jest to największy pod względem powierzchni i drugi, co do objętości zbiornik w Polsce. Jest to zbiornik typowo dolinny, wąski i długi o mało urozmaiconych brzegach. Szerokość waha się od 500 do 2500 m przy średniej szerokości 1210 m. Najszersza część zbiornika znajduje się na wysokości miasta Dobrzyń nad Wisłą. Prawy brzeg na odcinku Włocławek-Płock jest wysoko wyniesiony ponad poziom zbiornika. Krawędź skarpy wznosi się ok. 40 m ponad wodę.

Głębokość zbiornika na wysokości Dobrzynia, przy prawym brzegu wynosi 8-9 m, natomiast przy lewym w części rozlewiskowej 2,5-4 m. Na tym odcinku prędkość przepływu wynosi 0,1-0,4 m/s. Jest to limniczna część akwenu. Na 658 km biegu rzeki Wisły uchodzi do niej niewielki ciek o nazwie **Struga Kamieniecka** (Kamieniczka). Jego całkowita długość wynosi 9,49 km. Bierze ona początek na wschód od wsi Płomiany. Na 2 km odcinku ujściowym wzdłuż tej rzeczki przebiega granica gminy (jednocześnie granica województwa). Na tym odcinku rzeczka płynie bardzo głęboka rynną fluwioglacjalną. Różnice wysokości dochodzą tu do 40 m. ciek zasilany jest przez Dopływ z Wygody (4,69 km). powierzchnia Strugi Kamienieckiej wynosi 33,9 km².

W całości na terenie gminy znajduje się również rzeczka **Świnka**. Bierza ona początek z jeziora Chalińskiego. Całkowita długość tego cieku wynosi 10,95 km. odwadnia ona obszar o pow. 47,56 km². Ciek ten płynie niezbyt głęboką rynną jedynie w początkowym biegu. Już na wysokości wsi Płomiany (6-7 km rzeki) rynną wcięta jest na 10 m. dalej płynie wąwozem bardzo głęboko wciętym w powierzchnię wysoczyzny. Różnice wysokości przy ujściu wynoszą ponad 35 m. uchodzi do Zbiornika w na 667,2 km biegu Wisły. Ciek ten posiada jeden ważniejszy dopływ rzeczki Dopływ z Zakrzewa (Zjawionka). Dopływ z Zakrzewa uchodzi do Świnki na 4 km jej biegu na południe od Dybina. Całkowita długość cieku wynosi 6,45 km.

Kolejnym prawobrzeżnym dopływem Wisły jest rzeczka Dopływ z jeziora Tupadłowskiego (Bętlewianka). Jej obszar źródłowy stanowi zlewnia jeziora Tupadłowskiego (gm. Wielgie). Całkowita długość tego cieku wynosi 14,48 km. w górnym odcinku uchodzi do niej Dopływ z Wielgiego (4,62 km). W dolnym Dopływ z j. Tupadłowskiego jest zasilany przez Święty strumień. Zachodnia granica gminy w znacznej części przebiega wzdłuż Świętego strumienia. Jest to rzeczka o długości 12,16 km, która odprowadza wody poprzez system bagien i oczek wodnych do Dopływu z j. Tupadłowskiego. Zasilany jest on przez Dopływ z Oleszna (4,67 km). rzeka wraz ze swym dopływem – Świętym strumieniem odwadnia obszar o powierzchni 77,44 km². Dopływ z j. Tupadłowskiego przepływa przez północno – zachodnią część gminy, łączy z sobą liczne tereny bagienne i oczka wodne, z których wody odprowadza bezpośrednio do rzeki Wisły. Woda z Dopływu z j. Tupadłowskiego jest wykorzystywana do celów gospodarczych przez Gorzelnię w Grochowsku. Rzeka uchodzi do Wisły na 672,5 km już poza granicami gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Ważnym elementem hydrograficznym są jeziora: Chalińskie oraz Lenie.

Jezioro Chalińskie położone jest we wschodniej części województwa, ok. 15 km na północny – wschód od Dobrzynia nad Wisłą. Jest to najdalej na południowy wschód wysunięty zbiornik Pojezierza Dobrzyńskiego. Należy do największych (122,5 ha), ale jednocześnie naj płytszych (maksymalna głębokość 3,7 m) jezior tego regionu. Misa jeziorna magazynuje 1929,2 tys. m³ wody. Ma ono regularny, eliptyczny kształt, wypełnia płytką rynną, wciętą w powierzchnię piaszczysto – żwirowego sandru. Jej główna oś leży równoleżnikowo. Dno rynny jest płaskie stąd niewielka głębokość jeziora. Zbiornik ma charakter stawu naturalnego. Z jeziora bierze początek rzeczka Świnka, bezpośredni dopływ Wisły. W zlewni bezpośredniej jeziora dominują grunty użytkowane rolniczo, lasy zaś stanowią ok. 5% powierzchni zlewni. Od południowego wschodu jezioro kontaktuje się z zabudowaniami wsi Chalin. Jezioro jest bezpośrednim odbiornikiem ścieków ze szkoły w Chalinie. Ścieki z 14 rodzinnego budynku mieszkalnego - Domu Nauczyciela oraz szkoły poprzez kanalizację ogólnospławną odprowadzane są na oczyszczalnię mechaniczno-biologiczną typu KOS 2, w skład której wchodzi: krata ręczna, komora retencyjna, część biologiczna ze złożem tarczowym, osadnik wtórny. Oczyszczone ścieki w ilości od 8 do 12 m³ /d trafiają do jeziora Chalińskiego. Do jeziora odprowadzane są również ścieki nieoczyszczone z 18-to rodzinnego bloku mieszkalnego po dawnym SKR. Ponadto do jeziora odprowadzane są ścieki deszczowe z miejscowości Chalin. Jezioro Chalińskie należy do typu abiotycznego 3b – zbiornik niestratyfikowany o dużym wpływie zlewni, stąd jest bardzo podatne na degradację. Jezioro Lenie położone jest w rynnie polodowcowej wciętej równoleżnikowo w równinę sandrową w południowo-wschodniej części Pojezierza Dobrzyńskiego. Jest to zbiornik o regularnym wydłużonym kształcie, od strony wschodniej nieco rozszerzonym. Powierzchnia jeziora wynosi 20,3 ha, a misa magazynuje 507,5 tys. m³ wody. Maksymalna głębokość wynosi 3,6 m, średnia 2,5 m. Dno jeziora jest dość wyrównane z jednym przegłębieniem w części wschodniej. W części wschodniej zbiornika przez system bagien, oczek wodnych wody z jeziora odprowadzane są do Kamieniczki. Jest ono bezpośrednim odbiornikiem ścieków z terenu obiektów Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Leniach Wielkich oraz socjalno-bytowych z osiedla mieszkaniowego. Ścieki są oczyszczane na mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ze złożem zraszanym. Bezpośrednią zlewnię jeziora stanowią w całości grunty orne. Uzupełnieniem sieci hydrograficznej gminy są rowy melioracyjne, oczka wodne i bagna.

4.2 Jakość wód powierzchniowych

W ostatnich latach przepisy dotyczące klasyfikacji zmieniały się kilkakrotnie. Pierwsze rozporządzenie Ministra Środowiska zgodne z Ramową Dyrektywą Wodną

wprowadzono w 2008 roku (Dz. U. Nr 162 poz.1008). Uwzględnia ono typy abiotyczne rzek i jezior. Ocena jakości wód powierzchniowych poprzez określanie ich stanu ekologicznego jest nowym podejściem zgodnym z założeniami RDW. Stan ekologiczny wód oceniany jest na podstawie czterech elementów biologicznych takich jak: fitoplankton, makrofity, makrobezkręgowce bentosowe oraz ryby. Ocena stanu ekologicznego wód badanych w 2012 roku, została przeprowadzona według projektu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych. Obecnie w tym zakresie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016 r., 1187).

5. Ochrona powierzchni ziemi i zasoby glebowe

Na obszarze gminy Dobrzyń nad Wisłą przeważają gleby wytworzone z piasków naglinowych i glin lekkich, są to brunatne i właściwe i brunatne wyługowane oraz częściowo płowe. Na podstawie klasyfikacji bonitacyjnej ustalonej w celu określenia wartości produkcyjnej gleby można zaliczyć gleby tego terenu w przeważającej części do klasy I – III b i mniejszej części do klasy IV i V. Gleby gminy Dobrzyń nad Wisłą należą do najbardziej urodzajnych na terenie powiatu lipnowskiego.

Gleby bardzo dobrych klas bonitacyjnych I – III występują pasem wzdłuż Wisły od Szpiegowa poprzez Kroczyń, Krępe, Kamienica i Lenie Wielkie. W rejonie północnym gminy w sołectwach Dyblin, Głowczyn, Kisielewo, Wierznica, Kochoń, Mokowo, Chalin, Michałkowo, Ruszkowo przeważają gleby klasy IV i V.

Gleby narażone są na degradację przez szereg czynników tj. wiatr, woda, siły grawitacji, które powodują ich naturalną erozję. Istotnym czynnikiem wpływającym na jakość gleb jest działalność człowieka, poprzez intensywne, nieprawidłowe użytkowanie rolnicze, niszczenie szaty roślinnej, czy zabiegi melioracyjne powodujące erozję przyspieszoną. W gospodarce rolnej istotne znaczenie dla jakości gleb ma dobór roślin uprawnych, częstotliwość wykonywania różnego rodzaju zabiegów agrotechnicznych. Rośliny wieloletnie zabezpieczają przed spływem powierzchniowym i wymywaniem gleb. Skuteczną ochronę stanowią również rośliny ozime, a w mniejszym zboże jare.

Większość gleb gminy Dobrzyń nad Wisłą jest nadmiernie zakwaszona. Przyczyną są m.in. nadmierne stosowanie azotowych nawozów mineralnych, wymywanie wapna i magnezu. Na zakwaszenie gleb wpływa również intensyfikacja rolnictwa, związana z usuwaniem masy roślinnej z ziemi. W celu zminimalizowania szkód i przeciwdziałaniu degradacji należy prowadzić procesy wapnowania gleb. Jak wynika w badań Okręgowej Stacji Chemiczno Rolniczej w Bydgoszczy zakwaszenie gleb gminy przedstawia się następująco: o odczyn pH < 4,5 bardzo kwaśny – 16 %, o odczyn pH 4,6-5,5 kwaśny – 30 %, o odczyn pH 5,6-6,5 lekko kwaśny – 33 %, o odczyn pH 6,6-7,2 obojętny – 20 %, o odczyn pH > 7,2 zasadowy – 1 %, Odczyn gleb jest podstawą do określenia stopnia wapnowania. Dlatego też nasuwa się wniosek, że na tym terenie znaczny procent gleb wymaga pilnego zabiegu wapnowania. Określono, że dla 24 % powierzchni użytków rolnych wapnowanie jest konieczne, dla 14 % potrzebne dla pozostałych może być jedynie wskazane lub wręcz zbędne.

Kierunki działań do 2020 roku:

- racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów,
- ochrona i właściwe wykorzystanie gleb gminy,
- ochrona gleb przed degradacją,
- zachowanie wysokich walorów ekologicznych obszarów rolniczych.

Umownej ochronie powinny podlegać gleby klas I – IIIb oraz IV. Gleby o niskich klasach oraz gleby zdegradowane powinny być wyłączone z produkcji rolnej i zagospodarowane, a przede wszystkim powinny być zalesiane.

Ochronę gleb należy postrzegać w powiązaniu z ochroną powierzchni ziemi z włączeniem gospodarki odpadami, przeciwdziałania suszy i rozwoju rolnictwa, w tym ekologicznego.

Do utrzymania optymalnego uwilgocenia i prawidłowego systemu odwadniania konieczna będzie budowa i odbudowa urządzeń melioracyjnych, małych urządzeń piętrzących oraz utrzymanie rowów i drenażu w odpowiednim stanie, zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorowisk wodnych. Instytucją odpowiedzialną na terenie gminy za urządzenia melioracyjne jest Kujawsko – Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Włocławku, oddział terenowy w Lipnie.

Podstawą funkcjonowania jest przestrzeganie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR). Racjonalne zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, preferowanie nawozów naturalnych np. obornika, co również jest formą ochrony gleb. Stosowanie zaś przez rolników nieodpowiednich dawek nawozów syntetycznych i mineralnych, odchodów zwierząt z ferm (np. gnojowicy), nieodpowiednich dawek osadów ściekowych i kompostów naturalnych może znacznie nasilać procesy degradacji gleb. Istotnym kierunkiem jest intensyfikacja edukacji ekologicznej rolników, mająca na celu uświadomienie konsekwencji nieprawidłowej gospodarki rolnej i wskazanie właściwych rozwiązań. Kierunkiem najkorzystniejszym będzie zatem miana metody produkcji gospodarstw w kierunku rolnictwa ekologicznego.

Jednym z celów programu powinna być ochrona powierzchni ziemi m.in. przez ochronę przed erozją gruntów rolnych. Potencjalnie zagrożone erozją gleb a grunty położone na stokach o nachyleniu powyżej 10%. Stosowanie zabiegów przeciwdziałających erozji powinno polegać na wprowadzaniu trwałych zadarnień w użytkowanych rolniczo strefach krawędziowych i czołowomorenowych na spadkach terenu przekraczających 8%.

6. Gospodarka zasobami geologicznymi

6.1 Budowa geologiczna

Pod względem fizyczno-geograficznym gmina Dobrzyń położona jest w obrębie Mezoregionu Pojezierze Dobrzyńskie, będącego częścią makroregionu Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie (J. Kondracki). Obszar Pojezierza Dobrzyńskiego pokrywają w całości osady czwartorzędowe o bardzo różnej miąższości. Starsze osady trzeciorzędowe występują jedynie lokalnie m.in. na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą. Najważniejszą cechą budowy geologicznej omawianego obszaru jest elewacja trzeciorzędu tzw. „elewacja płocka”. Warstwy osadów trzeciorzędowych są na dużym obszarze gminy zaburzone i pofałdowane. Utwory czwartorzędowe występują tu generalnie w formie dwóch poziomów glin zwałowych rozdzielonych serią piaszczysto - żwirową. Najstarszymi osadami czwartorzędu jest glina zwałowa zlodowacenia południowopolskiego występująca najczęściej w licznych depresjach. Z okresu interglacjału mazowieckiego pochodzą piaski rzeczne i piaski ze żwirami. Osady zlodowacenia środkowopolskiego występują nie tylko w obrębie depresji trzeciorzędu, lecz budują ówczesną wysoczyznę. Miąższość gliny zwałowej waha się w granicach 30-60 m. Interglacjał eemski reprezentują piaski różnoziarniste ze żwirem o miąższości ok. 10 m znajdujące się ok. 30 m pod osadami zlodowacenia Wisły. Osady zlodowacenia Wisły budują m.in. formy marginalne ładolodu ciągnące się od Gójska w stronę Płocka. Są to piaski, żwiry, glazy moreny czołowej i glina zwałowa, której miąższość wynosi ok. 10 m. Podobne osady zachowały się w okolicy Chalina i dalej w kierunku południowo-wschodnim. Miąższość gliny zwałowej fazy leszczyńskiej, poznańskiej oraz kujawskiej (zwanej obecnie subfazą kujawsko

84

85

- dobrzyńska), która występuje na znacznych obszarach gminy, waha się najczęściej od kilku do kilkunastu metrów. We wschodniej części gminy znajdują się osady wodnolodowcowe tworzące sandr dobrzyński (sandr Skrwy).

6.2 Zasoby kopalin

Obszar gminy jest ubogi w zasoby surowców mineralnych. Niewielkie złoża kruszywa znajdują się w rejonie Chalina, Wierznicy i Dyblina. Są one wykorzystywane na potrzeby lokalne. Złoża torfów występują w pobliżu: Dyblina, Wierznicy, Głowczyna i Michałkowa nie są obecnie eksploatowane z uwagi na ich małą miąższość (0,15 – 1,1 m). Na powierzchniach torfowisk występują łąki i zawodnione szuwary i zarośla. Perspektywiczne złoża kruszywa znajdują się w rejonie Czartowa (Ruszkowa) i Wierznicy.

Kierunki działań do 2020 roku:

- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- ochrona torfowisk, jako cennych użytków ekologicznych,
- usuwanie dzikich składowisk odpadów w nieeksploatowanych wyrobisk kopalnianych.

IV. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

1. Jakość powietrza

Gmina posiada Program Gospodarki Niskoemisyjnej do roku 2020 zgodnie z przyjętą uchwałą nr XXIII/108/2016 Rady Miejskiej Dobrzyń nad Wisłą z dnia 30 marca 2016 roku. Plan gospodarki niskoemisyjnej jest dokumentem strategicznym, obejmującym swoim zasięgiem cały obszar terytorialny gminy Dobrzyń nad Wisłą.

1.1 Uwarunkowania klimatyczne

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski (Wiszniewski, Chełchowski) obszar gminy należy do Regionu Wielkopolsko-Mazowieckiego. Należy zwrócić uwagę na różnice dające się zauważyć pomiędzy doliną Wisły wraz z kilkukilometrowym pasem a pozostałym obszarem gminy. W strefie przy krawędziowej, średnia roczna temperatura wynosi ok. 100°C i jest wyższa od średniej na pozostałym terenie. Średnia roczna temperatura waha się w granicach 8 – 8,5°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 17,6°C, natomiast najzimniejszym jest miesiąc styczeń ze średnią temperaturą – 3,3 °C (w strefie przy krawędziowej ok. 2,5°C). Charakterystycznym elementem klimatu omawianego terenu są niskie opady roczne. Średnia roczna suma opadów na obszarze gminy waha się wynosi od ok. 520 do 550 mm i są to jedne z najniższych opadów w Polsce. Dominują wiatry z sektora zachodniego. Szczególnie częste w strefie przy krawędziowej a modyfikowane przez rzeźbę terenu, kierunek i nachyleniem stoków oraz sąsiedztwo Zbiornika Włocławskiego. Wiatry z sektora zachodniego posiadają największe prędkości.

1.2 Obecny stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy

Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego wykonana jest w oparciu o ustawę - Prawo ochrony środowiska, wprowadzoną w życie w 2001 r. (Dz. U. z 2017 r., poz.519,785,898-) oraz rozporządzenia do tej ustawy:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza,

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów w powietrzu.

W ocenie uwzględniono podział kraju na strefy, określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. 2012, poz. 914). Według tego podziału strefami są: aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys., miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., pozostały obszar województwa. Zgodnie z tą zasadą wyodrębniania stref, w województwie kujawsko – pomorskim wydzielono 4 strefy: aglomerację bydgoską, miasto Toruń i Włocławek oraz strefę kujawsko – pomorską. Stąd na terenie Dobrzynia nad Wisłą obowiązuje ocena wykonana dla całej strefy kujawsko-pomorskiej, często wykonana na podstawie pomiarów na stacjach znacznie odległych od terenu gminy. Klasyfikację wykonuje się odrębnie ze względu na ochronę zdrowia ludzi i odrębnie ze względu na ochronę roślin. Kryteria ustanowione ze względu na ochronę roślin, dotyczą obszarów niezabudowanych, znajdujących się w odległości ponad 20 km od aglomeracji, ponad 5 km od innych miast, poza obszarem bezpośredniego oddziaływania autostrad, dróg ekspresowych i innych dróg krajowych oraz ponad 5 km od przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W ocenie pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia uwzględniono: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył PM₁₀, ołów w PM₁₀, arsen w PM₁₀, kadm w P M₁₀, nikiel w PM₁₀, benzo(a)piren w pył PM₁₀, pył PM_{2,5}. Ocena dokonywana pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin objęła: dwutlenek siarki, tlenki azotu i ozon.

Wynikowa klasyfikacja dla gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Oceny jakości powietrza dokonuje się na podstawie wartości dopuszczalnych poziomów substancji zanieczyszczających rozróżniając te poziomy ze względu na:

- ochronę zdrowia ludzi,
- ochronę roślin.

Dla oceny jakości powietrza na terenie strefy kujawsko-pomorskiej (w tym również z gminy Dobrzyń nad Wisłą) wykorzystano:

- wyniki pomiarów wykonywanych na terenie gminy w 2012 roku,
- wyniki pomiarów wykonywanych w innych obszarach.

O zaliczeniu strefy kujawsko – pomorskiej, ze względu na ochronę zdrowia ludzi, do niekorzystnej klasy C w 2012 roku zdecydowały:

- ponadnormatywne stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM₁₀ (Nakło nad Notecią - ul. P. Skargi, Grudziądz – ul. Sienkiewicza, Grudziądz – ul. Piłsudskiego), – stężenie średnie roczne benzo(a)pirenu w pył PM₁₀ (Grudziądz – ul. Sienkiewicza, Nakło nad Notecią - ul. P. Skargi, Koniczynka – stacja bazowa ZMŚP),
- ponadnormatywne stężenia 8-godzinne ozonu (stacja spoza województwa kujawsko - pomorskiego: Krzyżówka – kod WpWKP004 w województwie wielkopolskim) – średnia z 3 lat (2008-2012) częstość przekraczania 120 µg/m³ przez stężenia 8-godzinne wyniosła 32 dni (33 dni w roku 2010, 37 dni w roku 2011 i 25 dni w roku 2012).

Klasyfikacja stref ze względu na ochronę roślin okazała się bardzo korzystna dla strefy kujawsko - pomorskiej (jedynej w województwie podle gającej tej klasyfikacji) ze względu na SO₂ i NO_x, ponieważ uzyskała klasę A. Natomiast w przypadku ozonu strefa ta otrzymała klasę C na podstawie wyników pomiarów ze stacji spoza województwa kujawsko - pomorskiego - Krzyżówka w województwie wielkopolskim (wskaźnik AOT40 określony dla 5 lat 2008-2012 wyniósł 18652,02 µg/m³ h, czyli przewyższał poziom docelowy 18000 µg/m³ h o 3,6 %).

Poziom tła rozpatrywanych zanieczyszczeń dla terenu zakładu, został oparty o dane z pisma Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, delegatura we

Włocławku

Aktualny stan jakości powietrza z czerwca 2016 roku dla miasta Dobrzyń nad Wisłą przedstawia się następująco:

- dwutlenek siarki 11,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- Dwutlenek azotu 12,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- Pył zawieszony PM10 26,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- Pył zawieszony PM2,5 18,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- Benzen 1,09 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
- Ołów w pyłe PM10 0,014 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

W związku z powyższym głównym kierunkiem działań jest utrzymywanie emisji substancji do powietrza atmosferycznego poniżej poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, zmniejszanie emisji co najmniej do poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych na terenach, gdzie one nie są dotrzymywane oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Strategiczne kierunki działań w obszarze ochrony powietrza w województwie kujawsko-pomorskim:

1. Analiza wyników monitoringu jakości powietrza atmosferycznego według ocen rocznych, określanie kierunków działań naprawczych dla stref należących do klasy C. Analiza skuteczności wdrażanych programów naprawczych w poszczególnych strefach, szczególnie z uwzględnieniem stref utrzymujących w latach 2006-2009 niekorzystną klasę C.
2. Sporządzanie i wdrażanie programów naprawczych dla stref zaklasyfikowanych do klasy C.
3. Podejmowanie działań w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska poprzez utrzymanie właściwych warunków aerosanitarnych.
4. Obniżenie emisji pyłu i substancji gazowych w zakładach posiadających pozwolenia zintegrowane.
5. Wyznaczanie stref ograniczonej dostępności komunikacji w gminnych, a zwłaszcza w gminnych dużych, centrach zabytkowych, strefach uzdrowiskowych i szpitalnych w połączeniu z właściwie prowadzoną polityką parkingową.
6. Budowa obwodnic ze szczególnym uwzględnieniem miejscowości, przez które przebiegają główne drogi (np. drogi ekspresowej S 10).
7. Ograniczenie –docelowo eliminacja niskiej emisji ze źródeł komunalnych w gminnych i terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej poprzez sukcesywną budowę sieci gazowej, zastępowanie paliw wysokoemisyjnych paliwami ekologicznymi (paliwami niskoemisyjnymi) energią ze źródeł zbiorczych lub energią ze źródeł odnawialnych oraz promocję budownictwa energooszczędnego. Analiza stopnia dostosowania się podmiotów gospodarczych do zapisów Dyrektywy Rady 96/61/WE (zwaną Dyrektywą IPPC) w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń oraz wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT).
8. Wspieranie w uzyskaniu oraz promocja jednostek organizacyjnych i podmiotów gospodarczych uzyskujących certyfikat ISO. Wycofywanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową.
9. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu w powietrzu atmosferycznym na poziomie $6000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$ w roku 2020.

10. Edukacja ekologiczna w zakresie potrzeb i możliwości dążenia do ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu m.in. poprzez oszczędność energii elektrycznej, promowanie stosowania niskoemisyjnych lub odnawialnych źródeł energii, biopaliw itp.

Na jakość powietrza na terenie gminy w sposób bezpośredni wpływa emisja zanieczyszczeń z terenu gminy oraz emisja napływowa. Na terenie gminy użytkowanych jest kilkanaście niewielkich kotłowni. Kotłownie opalane są głównie węglem i miałem opałowym tj.:

- wspólnoty w Bachorzewie o łącznej powierzchni 758 m² korzystające ze wspólnej kotłowni
- 1 wspólnota w Chalinie o powierzchni 805 m² ogrzewana z kotłowni szkolnej,
- 1 wspólnota w Krojczynie o powierzchni 282,4 m² ogrzewana z kotłowni szkolnej,
- 13 wspólnot w Dobrzynie o łącznej powierzchni 9040 m². Wspólnoty te ogrzewane są z kotłowni osiedlowej.

2. Ochrona wód

Gospodarka ściekowa w gminie Dobrzyń nad Wisłą kształtuje się zgodnie z poniższą tabelą:

Tabela nr 8. Gospodarka wodno – ściekowa Gminy Dobrzyń nad Wisłą wg miejscowości. Źródło: Urząd Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą.

a r o k	Gospodarka ściekowa												
	kanalizacja				przydomowa oczyszczalnia				szambo				ilość
	ilość	właściciel		osoby	ilość	właściciel		osoby	ilość	właściciel		osoby	
		komunalny	zakładowy			indywidualny	grupowy			indywidualny	grupowy		
5	1	1		2020	4	4		20	33	33		184	
9					13	13		45	42	41	1	199	
0	1		1	50	20	19	1	75	68	67	1	372	
5					3	3		11	16	16		64	
5	1	1		62		11		45	42	42		209	
3									5	5		23	
7					14	14		47	17	17		69	
5					10	10		41	7	7		47	
5					11	11		43	9	9		43	
7					16	16		56	68	68		328	
3					5	5		21	36	36		146	
1					12	12		45	19	19		86	
5					9	9		30	17	17		73	
2					7	7		20	7	7		30	
9					7	7		27	15	15		91	
5	1		1	7	23	23		97	81	81		378	
7	1		1	181	21	21		57	32	32		190	
5					11	11		51	41	41		171	
4					6	6		21	43	42	1	139	
3					9	9		33	12	12		68	

1					17	16	1	57	63	63		303	1
1					5	5		24	9	9		44	
0					4	4		12	11	11		57	
5					6	6		23	17	17		51	
3					4	4		8	21	21		90	
5					23	23		88	46	46		212	
5					8	8		31	34	33	1	158	
7					9	9		33	26	26		147	
9					3	3		14	3	3		20	
2					9	9		34	26	26		113	
9					1	1		4	6	6		53	
9	5	2	3	2320	290	299	2	1113	872	868	4	4158	

B

M

Gmina Dobrzyń nad Wisłą aktualnie jest na etapie opracowywania programu gospodarki ściekowej, która w pełni będzie ujmować stan gospodarki ściekowej na terenie gminy oraz kierunki rozwoju oraz sposoby pozyskiwania środków na cele inwestycyjne związane z odprowadzaniem ścieków.

Zgodnie z Uchwałą nr VI/134/15 Sejmiku województwa kujawsko – pomorskiego z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą wyznaczono aglomerację Dobrzyń nad Wisłą o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 2 708 z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną na terenie Dobrzynia nad Wisłą, której obszar obejmuje miasto Dobrzyń nad Wisłą (w części). Jednocześnie zlikwidowano aglomerację Dobrzyń nad Wisłą wyznaczoną Rozporządzeniem nr 16/2008 Wojewody Kujawsko – Pomorskiego w sprawie wyznaczenia aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą (Dz. Urz. Woj. kujawsko – pomorskiego nr 111, poz. 1805).

W związku z nowym wyznaczeniem aglomeracji nastąpiło wyłączenie z aglomeracji wsie Lenie Wielkie oraz Bachorzewo.

Na terenie nowej aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą zlokalizowana jest jedna oczyszczalnia ścieków – mechaniczno – biologiczna. Oczyszczalnia oczyszcza ścieki dopływające siecią kanalizacyjną. Obecnie oczyszczalnia nie przyjmuje ścieków dowożonych. Oczyszczalnia typu „BIOKON” funkcjonuje na podstawie pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie ścieków.

W obszarze aglomeracji funkcjonują 4 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie aglomeracji nie występują typowe zakłady przemysłowe, funkcjonują jednak różnego rodzaju działalności o charakterze usług podstawowych oraz obiekty użyteczności publicznej, których wytworzone ścieki w świetle art. 2, pkt 11 Ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r., poz. 139) są ściekami przemysłowymi.

Ścieki przemysłowe na terenie aglomeracji w zakresie ładunków zanieczyszczeń są porównywalne ze ściekami bytowymi. Powstają one bowiem w obiektach usługowych, z których większość stanowią obiekty handlowe.

Zgodnie z Art. 7, ust. 1, pkt 3 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 446): „Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych”.

Dnia 16 grudnia 2003 roku Rada Ministrów zatwierdziła Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych. Program ten jest podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG. Celem Programu, przez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. KPOŚK jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Zgodnie z Art. 43, ust. 1 Ustawy Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 469 z późn. zm.): „Aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków zgodnie z ustaleniami krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych”.

W związku z powyższym obowiązkiem gminy jest zapewnienie instalacji do oczyszczania ścieków, która będzie zapewniać ich odpowiednią jakość, zgodną z wytycznymi rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1800).

Miasto i Gmina Dobrzyń nad Wisłą w 2004 r. w wyniku niezadowalających efektów oczyszczania ścieków w oczyszczalni oraz przewidywanej rozbudowy układu kanalizacji sanitarnej w mieście i gminie Dobrzyń nad Wisłą podjęto decyzję o konieczności modernizacji i rozbudowy linii technologicznej komunalnej oczyszczalni ścieków.

W 2005 roku zrealizowano etap pierwszy w postaci dokumentacji projektowo-kosztorysowej opracowanej przez Zakład Inżynierii Wodno-Ściekowej z Chodzieży. Określono docelową przepustowość oczyszczalni na 500 m³/d dla 4250 RLM z rezerwą wynoszącą 150 m³/d na rozwój systemu kanalizacji w mieście i gminie przy ustaleniu maksymalnych wskaźników zanieczyszczeń w odprowadzanych ściekach zgodnie z obowiązującymi przepisami t.j:

BZT5 < 25 mg/l

ChZT < 125 mg/l

Zawiesina ogólna < 35mg/l

W wyniku ustaleń z Inwestorem w dokumentacji zmodernizowano poszczególne elementy istniejące układu technologicznego oczyszczalni oraz zaprojektowano nowe – dodatkowe w myśl obowiązujących wymagań i przepisów.

Dokonano modernizacji technicznej i technologicznej reaktora BIOKON. Ostatecznie budowę nowej oczyszczalni zaniechano.

Ocenę stanu technicznego istniejącej oczyszczalni ścieków i warunków eksploatacji przedstawiono w ekspertyzie z 2007 r., określając, że stan techniczny urządzeń oczyszczalni jest zły, a efekty wynikające z eksploatacji są niezadowalające. W związku z tym przeprowadzono poprawę efektywności oczyszczania ścieków w istniejącej oczyszczalni:

- wprowadzono dodatkowe urządzenia – sito, opomiarowano ścieki wprowadzane do odbiornika,
- wykonano Plan Aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą z jego zatwierdzeniem uchwałą Sejmiku Samorządowego w 2015 r.,
- wykonano operat wodnoprawny w 2015 r.

W w/w dokumentach przedstawiono szczegółowo bilans ścieków dla aglomeracji Dobrzyń nad Wisłą określono warunki dla odprowadzania ścieków.

W związku z powyższym budowa nowej oczyszczalni ścieków jest konieczna, a Gmina poczyniła wszelkie kroki w celu modernizacji istniejącej oczyszczalni ścieków, które nie przyniosły zamierzonego efektu. Zostały wyczerpane wszelkie możliwości, zanim przystąpiono do planów budowy nowej oczyszczalni ścieków.

W związku z powyższym Gmina Dobrzyń nad Wisłą postanowiła o budowie nowej oczyszczalni ścieków.

W związku z planowaną budową oczyszczalni ścieków na potrzeby Gminy Dobrzyń nad Wisłą opracowano ekspertyzę techniczną zakresie określenia optymalnego układu technologicznego planowanego przedsięwzięcia.

Na podstawie powyższej analizy Inwestor zdecydował o wyborze przepływowej oczyszczalni ścieków. Przepustowość planowanej oczyszczalni ścieków szacowana jest na 200 – 250 m³/d. W tego typu oczyszczalniach ścieków oczyszczanie ścieków następuje drogą biologicznego rozkładu zanieczyszczeń z zastosowaniem niskoobciążonego osadu czynnego zmodyfikowanego przez intensyfikację biochemicznej denitryfikacji i defosfatacji. Jest to realizowane w warunkach beztlenowo-tlenowych we wspólnym procesie przemiany związków węgla, azotu i fosforu. Osad nadmierny jest stabilizowany tlenowo.

Oczyszczone ścieki będą odpływały kanalizacją sanitarną do odbiornika zgodnie z posiadanym pozwoleniem wodnoprawnym.

W planowanej oczyszczalni ścieków ścieki surowe dopływać będą do projektowanej w nowej lokalizacji przepompowni ścieków poprzez kratę kosзовą. Krata będzie wyciągana za pomocą wciągarki elektrycznej. Skratki składowane będą w szczelnym pojemniku

i przesypywane wapnem chlorowanym. W przepompowni wykonanej w konstrukcji żelbetowej, projektuje się zamontować dwie, trzy pompy zatapialne, pracujące naprzemiennie. Ścieki surowe z kolektora oraz ścieki dowożone w ilości 30% ścieków surowych i uśrednione w komorze zlewczej pompowane będą na sito piaskownik i dalej do reaktora. Ścieki dopływają do komory beztlenowej (defosfatacji), gdzie są mieszane z osadem czynnym komory osadnika wtórnego (tzw. recyrkulacja zewnętrzna). Z komory beztlenowej (defosfatacji) mieszanina ścieków i osadu czynnego przepływa tłokowo do komory niedotlenionej (denitryfikacji). Osad czynny w komorach utrzymywany jest w zawieszeniu za pomocą mieszadeł zatapialnych. Z komory niedotlenionej (denitryfikacji) mieszanina przepływa tłokowo do komory tlenowej (nitryfikacji). W komorze tej wyposażonej w dyfuzory membranowe lub rurowe zachodzą procesy nitryfikacji, rozkład związków organicznych oraz pobieranie fosforu. Powietrze do dyfuzorów dostarczane jest przez dmuchawy (sterowane przez tlenomierz).

Z komory tlenowej mieszanina ścieków z osadem czynnym przepływa grawitacyjnie poprzez zasuwę regulowaną do osadnika wtórnego, a część jest zawracana do komory niedotlenionej (recyrkulacja wewnętrzna). Zawracanie części mieszaniny odbywać się będzie za pomocą pompy zatapialnej (pracującej w cyklu czasowym).

W osadniku wtórnym zachodzi proces opadania (sedymentacji) kłaczków osadu i odpływ sklarowanych ścieków oczyszczonych kierowany poprzez koryto pilaste i przepływomierz do odbiornika.

Gromadzący się na dnie osadnika wtórnego osad czynny przepompowywany jest komory beztlenowej (recyrkulacja zewnętrzna). Nadmiar tego osadu kieruje się do stabilizacji osadu.

Komora stabilizacji wyposażona będzie w identyczne dyfuzory, jak komora tlenowa. Po częściowym ustabilizowaniu osadu, jego nadmiar kierowany będzie do odwodnienia w urządzeniu zwanym prasą wyposażoną w zestaw do higienizacji osadu. Ścieki oczyszczone przepływać będą poprzez przepływomierz do odbiornika.

Odbiornik ścieków oczyszczonych z planowanej oczyszczalni ścieków stanowić będzie Zbiornik Włocławski na rzece Wiśle w km 661+900.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą jest na dzień dzisiejszy na etapie pozyskiwania decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych dla przedmiotowego przedsięwzięcia.

Fundusze na planowaną budowę, jak i inne inwestycje w zakresie gospodarki ściekowej Gmina zamierza pozyskiwać z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa kujawsko – pomorskiego.

Ponadto Gmina Dobrzyń nad Wisłą planuje działania polegające na dalszym porządkowaniu gospodarki ściekowej.

Jednym z punktów do wykonania jest gruntowna modernizacja oczyszczalni ścieków w Krojczynie obejmującą szkołę i budynki mieszkalne oraz w miejscowości Chalin.

Ponadto planuje się budowę grupowych oczyszczalni ścieków (ok. 300 RLM) obejmującej:

1. Miejscowość Grochowski i Szpiegowo,
2. Tereny wokół jeziora Chalin,
3. Tereny wokół jeziora Lenie Wielkie.

Oprócz kwestii związanych ze zbiorowym odprowadzaniem ścieków Gmina Dobrzyń nad Wisłą intensywnie wspiera powstawanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

W latach 2013 – 2015 na jej terenie powstało ok 50 przydomowych oczyszczalni ścieków, z czego o 20 tego typu obiektów powstało przy wsparciu finansowym Gminy.

Kierunki działań do 2020 r.:

- budowa nowej oczyszczalni w Dobrzyniu nad Wisłą,
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Krojczynie,

- dalsze porządkowanie gospodarki ściekowej na terenach wiejskich,
- budowa oczyszczalni ścieków dla m. Chalin i Mokowo,
- dalsza aktualizacja inwentaryzacji zbiorników na ścieki i kontrola ich szczelności.

Perspektywa do 2024 r.:

- tworzenie warunków do porządkowania gospodarki ściekowej wokół jeziora Lenie Wielkie,
- dalsza budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- sukcesywna rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej Bachorzewo – Dobrzyń nad Wisłą i skierowanie ścieków na oczyszczalnię w Dobrzyniu,
- tworzenie warunków do porządkowania gospodarki ściekowej wokół jeziora Chalin.

W odniesieniu do gospodarki wodnej to podobnie, jak w przypadku gospodarki sanitarnej Gmina Dobrzyń nad Wisłą jest na etapie wykonywania koncepcji programu zaopatrzenia w wodę dla Gminy Dobrzyń nad Wisłą, w której określi kierunki działań w tym zakresie.

Zasadniczym celem w tym zakresie dla Gminy jest uniezależnienie się od zakupu wody dla 4 miejscowości od Ekoflora Sp. z o.o. z siedzibą w Grójcu.

W związku z tym planuje się zwiększyć moc SUW w Grochowsku, połączyć wspólną siecią SUW Grochowski i SUW Dobrzyń nad Wisłą tak, aby był wspólny system sieci wodociągowej, a także zmodernizować SUW Chalin (przestarzała technologia) oraz dokończyć modernizację SUW Dobrzyń nad Wisłą.

W ramach działań w zakresie gospodarki wodnej połączono SUW Chalin i SUW Dobrzyń nad Wisłą, wykonano 3 km sieci wodociągowej, m.in. w miejscowości Chudzewo i Grochowski z wykonaniem przyłączy.

Udała się także modernizacja II stopnia uzdatniania wody w SUW Dobrzyń, a także wykonano odwiert nowej studni w Dobrzyniu nad Wisłą.

Zmodernizowano również SUW w Grochowsku (budowa dodatkowego zbiornika na wodę uzdatnioną w 2015 r.).

Kierunki działań do 2020 r.:

- dalsza modernizacja SUW Grochowski,
- likwidacja rurociągów azbestowych w Dobrzyniu nad Wisłą i Grochowsku.

4. Gospodarka odpadami

Na szczeblu gminnym najważniejszym aktem w zakresie gospodarki odpadami jest regulamin utrzymania czystości i porządku w gminach, który jako akt prawa miejscowego określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, której dotyczy. Odpady komunalne są to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Od dnia 1 lipca zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 250) odbiorem odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych zajmuje się firma, która została wyłoniona w przetargu nieograniczonym tj. SITA Płocka Gospodarka Komunalna w Płocku sp. z o.o., ul. Przemysłowa 31, 09-400 Płocka. Pierwsza umowa została zawarta w latach 2003 – 2004, następna obowiązuje od 1 stycznia 2015 r., do 31.12.2016 r. w ramach nowego systemu właściciele nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy uzyskali możliwość selektywnego zbierania odpadów „u źródła” zostały objęte

2 podstawowe frakcje odpadów, odpady tzw. „suche” (papier, tektura, metal. Tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, szkło) oraz „mokre” (odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji, odpady zielone). Odpady „suche” i „mokre” odbierane są od właścicieli nieruchomości z częstotliwością:

1. Odpady mokre lub odpady zmieszane, w zamian za uiszczoną opłatę odbierane są bezpośrednio od właścicieli nieruchomości zabudowanej budynkiem jednorodzinnym oraz wielorodzinnym do siedmiu lokali mieszkalnych – raz w miesiącu,
2. Odpady mokre lub odpady zmieszane, w zamian za uiszczoną opłatę odbierane są bezpośrednio od właścicieli nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym powyżej siedmiu lokali mieszkalnych – raz w tygodniu,
3. Odpady suche (z selektywnej zbiórki odpadów) – papier, metal, tworzywo sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe w zamian za uiszczoną opłatę, odbierane są:
 - raz w miesiącu bezpośrednio od właścicieli nieruchomości zabudowanej budynkiem jednorodzinnym oraz wielorodzinnym do siedmiu lokali mieszkalnych,
 - raz w tygodniu bezpośrednio od właścicieli nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym wielorodzinnym powyżej siedmiu lokali mieszkalnych.

Na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą nie zorganizowano stacjonarnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych. Odpady problemowe jak: leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe oraz zużyte opony właściciele nieruchomości mogą dostarczyć do 3 mobilnych punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych zlokalizowanych w wyznaczonych miejscach gminy, świadczących usługi wg harmonogramu ustalonego przez przedsiębiorcę i przez niego obsługiwane.

W dwóch punktach aptecznych w Dobrzyniu nad Wisłą w godzinach pracy punktu można dostarczyć przeterminowane leki.

Na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą nie ma możliwości przetwarzania ww. odpadów komunalnych. Odpady te zgodnie z zawartą umową przekazywane są do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych prowadzonej przez P.U.K. w Lipnie.

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Analizie stanu gospodarki odpadami na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą za 2015 r.” na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą w roku 2015 odebranych zostało 1667,8 Mg odpadów komunalnych. Przedstawione wartości wynikają ze sprawozdań kwartalnych składanych przez podmioty odbierające odpady komunalne z terenu gminy. Poniżej przedstawia się tabelę z rodzajem i ilością odebranych odpadów segregowanych i niesegregowanych.

Tabela nr 9. Rodzaje i ilości odpadów segregowanych i niesegregowanych odebranych na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą w roku 2015.

ODPADY SELEKTYWIE ZEBRANE			
Kod odpadu	I półrocze	II półrocze	Łącznie w roku
15 01 06 – zmieszane odpady opakowaniowe	190,1	211,5	401,6
20 03 07 – odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek)	-	2,8	2,8
16 01 03 – zużyte opony	0,5	-	0,5
20 01 99 Inne	-	4,0	4,0

niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny (popioły)			
17 01 07 (zmieszane odpady betonu, gruzu)	33,9	12,6	46,5
ODPADY ZBIERANE W SPOSÓB NIESELEKTYWNY			
Kod odpadu	I półrocze	II półrocze	Łącznie w roku
20 03 01 (niesegregowane, zmieszane odpady komunalne)	572,3	606,7	1179,00

Źródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą za 2015 r.” <http://www.bip.dobrzyn.pl>.

Gminy z godnie z zapisami w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla województwa kujawsko – pomorskiego powinny osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu w wysokości 50% w stosunku do co najmniej papieru i tektury, szkła, tworzyw sztucznych i metali z gospodarstw domowych w 2020 r.

W roku 2015 gmina Dobrzyń nad Wisłą osiągnęła następujące poziomy recyklingu w odniesieniu do niektórych frakcji odpadów komunalnych.

Tabela nr 10. Rodzaje i ilości odpadów segregowanych i niesegregowanych odebranych na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą w roku 2015.

	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia %		Osiągnięty poziom przez gminę Dobrzyń nad Wisłą	
	2014 r.	2015 r.	2014 r.	2015 r.
Papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło	14	16	56,8%	67%
Inne niż niebezpieczne odpady budowlane i rozbiórkowe	38	40	100%	100%

Źródło: „Analiza stanu gospodarki odpadami na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą za 2015 r.” <http://www.bip.dobrzyn.pl>.

W porównaniu do roku 2014 Gmina zanotowała zwiększenie poziomu recyklingu, przy porównywalnych ilościach odebranych odpadów w roku 2014 i 2015 (w roku 2014 odebrano 386,1 Mg odpadów 15 06 01 i 1145,2 Mg odpadów o kodzie 20 03 01) pokazuje skuteczność w działaniu gminy w zakresie recyklingu.

Od 1 stycznia 2017 r. na terenie Gminy został utworzony Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu porządku i czystości w gminach (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 205).

Tabela nr 11. Rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą. Źródło: <http://www.bip.dobrzyn.pl>.

Numer rejestrowy	Data dokonania wpisu do rejestru	firma / imię i nazwisko przedsiębiorcy siedziba	Adres przedsiębiorcy	Numer identyfikacji podatkowej NIP	Numer identyfikacyjny REGON
1/2012	15.06.2012r.	SITA Płocka Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.	ul. Przemysłowa 31 09-400 Płock	774-22-33-499	610363472
1/2012	09.01.2013r. rozszerzenie wpisu do rejestru działalności regulowanej	SITA Płocka Gospodarka Komunalna Sp. z o.o.	ul. Przemysłowa 31 09-400 Płock	774-22-33-499	610363472
2/2012	2.07.2012r.	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o.	ul. Wyszyńskiego 47 87-600 Lipno	466-03-75-375	340443139
2/2012	10.01.2013r. rozszerzenie wpisu do rejestru działalności regulowanej	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o.	ul. Wyszyńskiego 47 87-600 Lipno	466-03-75-375	340443139
4/2013	19.02.2013r.	Eco-Speed Leszek Bogdański	Kominy ul. Słowikowa 1A 87-300 Brodnica	712-127-98-32	432498280
5/2013	27.03.2013r.	Zakład Gospodarki Komunalnej "GRONEKO" Marcin Gronowski, Mikołaj Gronowski	Mikorzyn 19 87 - 732 Lubanie	888-28-63-798	340049773
1/2014	02.04.2014r.	ECO-SPEED sp. z o.o.	Kominy 6A, 87 – 300 Brodnica	874-17-76-672	341516001
1/2016	17.11.2016r.	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mechanizacji Rolnictwa Sp. z o.o., Baruchowo	Baruchowo 54, 87-821 Baruchowo	888-00-07-836	340408491

Kierunki działań do 2020 r.:

- dalsza rozbudowa stacjonarnego punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, a co za tym idzie usprawnienie selektywnego zbierania odpadów,
- dalsza Kontrola właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne (posiadanie umowy z przedsiębiorcą),
- Zachęcanie do realizacji przydomowych kompostowników na odpady biodegradowalne.

Zgodnie z zapisem art. 35 ust. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 1987) region gospodarki odpadami komunalnymi stanowi obszar sąsiadujących ze sobą gmin liczących łącznie co najmniej 150 tys. mieszkańców lub obszar gminy liczącej powyżej 500 tys. mieszkańców. Biorąc powyższe pod uwagę, Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w uchwalonym „Planie gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012- 2017 z perspektywą na lata 2018-2023” określił 7 regionów gospodarki odpadami komunalnymi, do czasu uruchomienia spalarni odpadów. Po uruchomieniu Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Metropolitalnego, które planowane jest w roku 2015. Region Bydgoski zostanie połączony z Regionem Toruńskim i powstanie wspólny Region Bydgosko-Toruński.

Regionalną instalacją do przetwarzania odpadów komunalnych, zgodnie z zapisem art. 35 ust. 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach jest zakład zagospodarowania odpadów o mocy przerobowej wystarczającej do przyjmowania i przetwarzania odpadów z obszaru zamieszkałego przez co najmniej 120 tys. mieszkańców oraz zapewniający termiczne przekształcanie odpadów lub:

- mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielanie ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku, lub:
- przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzanie z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniających wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku w procesie R10, spełniającego wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 30 ust. 4, lub:
- składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych.

Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwalał nr XXVI/435/12 z dnia 24 września 2012 r. w sprawie wykonania „Planu gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2012-2017 z perspektywą na lata 2018-2023” określił 11 regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Ww. uchwała została w 2014 r. przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego dwukrotnie zmieniona:

- uchwałą nr XLVI/740/14 z dnia 24 lutego 2014 r.,
- uchwałą nr LIV/831/14 z dnia 27 października 2014 r.

Wprowadzone zmiany spowodowały zwiększenie ilości regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych do 13. Status RIPOK-u uzyskały:

- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „Corimp” Sp. z o.o. w Bydgoszczy w zakresie instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych oraz

instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów,

- EKOSKŁAD Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Sp. z o.o. w Służewie w zakresie instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych oraz instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów.

W 2014 roku uruchomiono także nowe instalacje w istniejących już RIPOK-ach:

- instalację do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Niedźwiedziu, gm. Dębowa Łąka,
- instalację do składowania odpadów w Bydgoszczy (ProNatura),
- instalację do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w Toruniu.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą należy do Regionu 3 - Lipnowsko – Rypińskiego regionu gospodarki odpadami.

Instalacja w Lipnie jest instalacją istniejącą, opartą o sortownię i „pryzmę energetyczną”. Planuje się rozbudowę sortowni oraz budowę instalacji do przetwarzania odpadów biodegradowalnych, która przejmie funkcję pryzmy energetycznej. Podobnie jak w poprzednich przypadkach brak rozporządzenia wykonawczego w sprawie MBP blokuje decyzję o wyborze instalacji do przetwarzania odpadów biodegradowalnych. Instalacja będzie, po rozbudowie, spełniała kryteria RIPOK w zakresie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, przetwarzania odpadów zielonych oraz składowiska odpadów. Projekt jest w trakcie aplikacji do RPO.

Tabela nr 11. Masa odpadów komunalnych wytworzonych w regionie Lipnowsko-Rypińskim wraz z limitami składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji – prognoza na lata 2012-2020.

Region 3. Lipnowsko - Rypiński	2012	2013	2014	2018	2020
Prognoza wytwarzania odpadów komunalnych	37722	38154	38586	41908	41901
Prognoza ilości wytwarzanych komunalnych odpadów ulegających biodegradacji	19595	19820	20044	21770	21766
Ilości komunalnych odpadów ulegających biodegradacji dopuszczonych do składowania	11795	10007	7863	6291	5504
Ilości komunalnych odpadów ulegających biodegradacji do przetworzenia	7801	9813	12181	15479	16262

Zródło: Opracowano na podstawie prognozy dla województwa kujawsko-pomorskiego.

3.1 Odpady biodegradowalne

Istotną częścią odpadów komunalnych są odpady biodegradowalne – ulegające biodegradacji. Są to odpady, które ulegają rozkładowi tlenowemu lub beztlenowemu przy udziale mikroorganizmów. Do odpadów tych należą tzw. bioodpady zgodnie z ustawą o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 1987), art. 3 ust. 1 to odpady ulegające biodegradacji z ogrodów i parków, odpady spożywcze i kuchenne z gospodarstw domowych, gastronomii, zakładów zbiorowego żywienia, jednostek handlu detalicznego, a także porównywalne odpady z zakładów produkujących lub wprowadzających do obrotu żywność.

Do odpadów komunalnych ulegających biodegradacji zalicza się:

- papier i tekturę,
- odzież i tekstylia z materiałów naturalnych (50% frakcji tekstyliów),
- odpady z terenów zielonych,
- odpady kuchenne i ogrodowe,
- drewno.

Substancje ulegające biodegradacji zawierają również odpady wielomateriałowe oraz frakcję drobną < 10 mm.

Zgodnie z Planem Gospodarki Odpadami dla województwa kujawsko – pomorskiego na lata 2012 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2023. Prognozowane ilości wytworzonych odpadów komunalnych w województwie oraz ilości komunalnych odpadów ulegających biodegradacji dopuszczone do składowania w latach 2012 – 2018 przyjęto zgodnie z prognozami demograficznymi sporządzonymi dla województwa Kujawsko - Pomorskiego. Prognozy sporządzono w oparciu o następujące założenia. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014 prognozuje wzrost wytwarzania odpadów komunalnych domowych na poziomie 1,2%-1,6% rocznie/osobę. W województwie kujawsko-pomorskim około 60% ludności zamieszkuje w miastach. Jednakże w większości są to małe miasta, liczące po kilka lub kilkanaście tysięcy mieszkańców. W małych miastach rodzaj i ilość wytwarzanych odpadów jest odmienna niż w wielkich miastach, a tempo przyrostu wytwarzania odpadów jest wolniejsze. W związku z tym w niniejszej analizie przyjęto dolne wartości progowe przyrostu ilości wytwarzanych odpadów na poziomie 1,2% rocznie. W oparciu o powyższe założenia sporządzono prognozy ilości odpadów komunalnych oraz zawartości odpadów biodegradowalnych. Poniższa tabela przedstawia masę odpadów komunalnych wytworzonych w regionach na terenie województwa kujawsko pomorskiego wraz z limitami składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

Tabela nr 12. Masa odpadów komunalnych wytworzonych w regionach na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wraz z limitami składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla województwa kujawsko – pomorskiego

Regiony – 2010	Liczba mieszkańców -rok 2010	Ilość wytworzonych odpadów komunalnych- szacunek rok 2010 (Mg)	Ilość odpadów ulegających biodegradacji- szacunek rok 2010 (Mg)	Ilość odpadów zielonych- szacunek rok 2010 (Mg)	Ilość odpadów ulegających biodegradacji rok 1995 (Mg)	Limit składowania odpadów ulegających biodegradacji (Mg)			Szacunkowy wymagany poziom ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania* (Mg)	
						2012 r.	2013 r.	2020 r.	2012 r.	2020 r.
1. Tucholsko –Grudziądzki	324 102	76 359	41 027	3 240	34 355	25769	21850	12024	16098	34478
2. Chełmińsko-Wąbrzeski	167 371	34 314	18 010	1 328	15 884	11913	10107	5559	6464	14854
3. Lipnowsko –Rypliński	183 838	36 988	19 203	1 388	15 728	11795	10007	5504	7801	16262
4. Włocławski	238 936	61 202	33 380	2 748	27 862	20896	17729	9752	13155	28083
5. Bydgoski	715 553	187 651	103 355	8 746	89 620	67215	57026	31367	36249	85780
6. Inowrocławski	162 372	42 287	23 308	1 977	20 623	15467	13122	7218	8317	19201
7. Toruński	277 371	79 109	43 948	3 797	33 248	24936	21156	11637	19909	38176
Razem województwo	2 069 543	517 889	282 232	23 205	237 319	177 989	151 006	83 062	59330	154257

* Szacunkowa masa odpadów ulegających biodegradacji pochodząca ze składowania odpadów komunalnych, która nie może zostać przekazana do składowania

Źródło: Opracowano na podstawie prognozy dla woj. kujawsko-pomorskiego

na lata 2012 – 2017 z perspektywą na lata 2018 – 2023.

Prognozowane zmiany w zakresie rozwiązań organizacyjnych i technologicznych związane są przede wszystkim z ustawą o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw. Ustawa zawiera zmianę systemu gospodarki odpadami komunalnymi, m. in. poprzez:

- przejęcie przez gminy obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie odbierania odpadów komunalnych,
- wybór przedsiębiorcy odbierającego odpady komunalne w drodze przetargu,
- określenie sposobu realizacji obowiązku gminy zapewnienia budowy, utrzymania i eksploatacji regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.

W związku z koniecznością zapewnienia poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu w wysokości 50% w stosunku do co najmniej papieru i tektury, szkła, tworzyw sztucznych i metali z gospodarstw domowych w 2020 r. powinien nastąpić bardzo intensywny rozwój selektywnego zbierania i sortowania zebranych odpadów komunalnych. Przewiduje się również przyspieszenie działań w zakresie tworzenia ponad gminnych i gminnych systemów odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych ze szczególnym uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji. Prognozuje się dalsze zmniejszenie liczby składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których składowane są odpady komunalne.

3.2 Odpady zawierające azbest

Na podstawie opracowanego w 2008r. Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009- 2032 szacuje się, że:

- do końca 2012r. usuniętych będzie na składowiska ok. 28% odpadów,
- w latach 2013-2022 usuniętych będzie na składowiska ok. 35% odpadów,
- w latach 2023-2032. usuniętych będzie na składowiska ok. 37% odpadów.

Wytwarzane odpady azbestowe będą pochodziły ze stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest. Do dnia 31 grudnia 2008r. dopuszczone zostały do produkcji lub do wprowadzenia na terytorium RP wyroby zawierające włókna azbestowe (chryzotyl), stosowane w diafragmach w instalacjach elektrolitycznych oraz jako elementy wałów w instalacjach do ciągnięcia szkła. W związku z powyższym niewielkie ilości odpadów będą pochodziły również z tych wyrobów, ponieważ mogą one być stosowane do czasu ich zużycia lub do czasu wprowadzenia zastępczych wyrobów bez azbestowych.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą opracowała w roku 2011 „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą”.

Celem tego programu jest:

- usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

ZADANIA PROGRAMU.

Program usuwania azbestu dla Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą zakłada realizację następujących zadań:

1. Inwentaryzację oraz gromadzenie informacji o ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego,
2. Edukację mieszkańców zarówno w zakresie szkodliwości azbestu, jak również w zakresie obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania,
3. mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej,

4. podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu oraz pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym oraz innym właścicielom zasobów mieszkaniowych i przedsiębiorcom,
5. udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest,
6. przeznaczenie części środków finansowych z budżetu gminy na realizację Programu,
7. eliminowania powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest,
8. bieżący monitoring realizacji programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom,
9. okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

Przedsięwzięcie polegające na usuwaniu azbestu z Gminy jest procesem długotrwałym, który wiąże się z szerokim zastosowaniem wyrobów zawierających azbest, jako pokryć dachowych. Z uwagi na fakt wysokich kosztów ich usunięcia i zastąpienie będą to działania kosztowne i długoterminowe.

Szacunkowy okres, jaki jest niezbędny do osiągnięcia tego celu wynosi ponad 20 lat (tzn. do 2032 r.), w związku z czym wymagana jest odpowiednia strategia postępowania, która w możliwie krótkim czasie wpłynie na zwiększenie wydajności przedsięwzięcia jakim jest usunięcie azbestu z terenu gminy.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą przyjmuje strategię, w której szczególną uwagę zwracać się będzie na następujące obszary:

- eliminację dopuszczonych do produkcji i stosowania wyrobów zawierających azbest,
- ograniczenie uciążliwości wyrobów zawierających azbest użytkowanych od lat,
- unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest, których stan techniczny nie pozwala na dalsze użytkowanie,
- ograniczanie powstawania dzikich składowisk odpadów azbestowych,
- kontynuowanie działań informacyjno – edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, szkoleń pracowników itp.,
- monitoring realizacji Programu.

5. Transport i hałas komunikacyjny

Stan klimatu akustycznego jest jednym z najistotniejszych czynników określających jakość środowiska, bezpośrednio odczuwalnym przez człowieka i mający ogromne znaczenie dla możliwości odpoczynku i regeneracji sił. Narażenie na długotrwały nadmierny hałas może stworzyć zagrożenie dla zdrowia ludzi. Do czynników mających wpływ na poziom hałasu drogowego należą:

- natężenie ruchu,
- struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udział transportu ciężkiego,
- stan techniczny pojazdów,
- rodzaj i stan techniczny nawierzchni,
- charakter zabudowy terenu, prędkość pojazdów.

Dopuszczalne poziomy hałasu określa Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 112).

Na terenie Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą dotychczas nie były prowadzone przez WIOŚ pomiary hałasu komunikacyjnego.

Przez teren gminy nie przebiegają żadne drogi o znaczeniu międzynarodowym, czy krajowym.

Z ważniejszych dróg można wymienić trzy drogi wojewódzkie: 562 Włocławek – Płock przebiegającą przez całą gminę od Krojczyna poprzez Dobrzyń nad Wisłą dalej przez Lenie Wielkie do Płocka. Do drogi tej dochodzi w pobliżu m. Dyblin droga nr 558 z Lipna. Od drogi 562 ok. 1 km na wschód od stolicy gminy odchodzi droga nr 541 łącząca Dobrzyń z m. Tłuchowo. Łączą one gminę z miastami: Włocławek, Płock, Lipno, Sierpc. Ta sieć dróg wojewódzkich umożliwia również skomunikowanie się z drogami krajowymi. Pozostałe drogi to drogi powiatowe i gminne. Dróg powiatowych na terenie miasta i gminy jest łącznie 36,04 km, z czego 2,25 km w mieście Dobrzyń nad Wisłą, pozostałe 33,75 km na terenach wiejskich. Są to drogi utwardzone. Łączna długość dróg gminnych wynosi 125 km, z czego 20,7 km ma nawierzchnię bitumiczną.

Gmina Dobrzyń nad Wisłą położona jest poza głównymi szlakami komunikacyjnymi co powoduje, że problem hałasu pochodzącego od komunikacji jest stosunkowo niewielki. Na terenie miasta i gminy nie były prowadzone pomiary hałasu komunikacyjnego. Uciążliwości wynikające z nadmiernego hałasu są lokalne. Mogą one dotyczyć mieszkańców miasta Dobrzyń nad Wisłą mieszkających wzdłuż ulic, po których odbywa się ruch tranzytowy Włocławek; Lipno – Płock - drogą nr 562. Droga ta na znacznych odcinkach, w tym na terenie miasta była remontowa w 2006 roku. Na omawianym terenie nie istnieje problem hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego.

Poprzedni Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobrzyń nad Wisłą wskazywał na zły stan techniczny dróg na opisywanym terenie.

W latach 2013 – 2016 na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą udało się odnowić nawierzchnię oraz zbudować zatoki oraz ciąg pieszo – rowerowy na drodze wojewódzkiej na odcinku Tłuchowo – Dobrzyń. Wyremontowano drogę powiatową 2741C na odcinku Zbyszewo – Dobrzyń nad Wisłą na odcinku 4,8 km. udało się również zrealizować I etap położenia dywanika asfaltowego na drodze Wierzchnica – Kochoń.

Kierunki działań do 2020 r.:

- bieżące utrzymywanie dróg
- kolejne etapy związane z modernizacją drogi Wierzchnica – Kochoń.

6. Pole elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne to emisja zaburzenia energetycznego wywołanego przepływem prądu elektrycznego lub zmianą ładunków w źródle. Pole elektromagnetyczne definiowane jest jako pole elektryczne, magnetyczne lub elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 do 300GHz. Zaburzenie polega na fakcie, że zmiana pola magnetycznego (elektrycznego) z określoną częstotliwością, wywołuje zmianę z tą samą częstotliwością pola elektrycznego (magnetycznego). Zjawisko elektromagnetyczne opisujemy, podając natężenie pola elektrycznego, natężenie pola magnetycznego, częstotliwość drgań lub gęstość mocy.

Na terenie miasta i gminy zlokalizowane są instalacje, które są potencjalnymi źródłami pól elektromagnetycznych: linie i stacje elektroenergetyczne, stacje bazowe telefonii komórkowej.

Zasilanie energią elektryczną gminy Dobrzyń nad Wisłą odbywa się ze stacji 110/15kV Włocławek Wschód, linią magistralną kablowo – napowietrzną 15 kV. Istnieje możliwość rezerwowego zasilania poprzez dwie linie magistralne 15 kV ze stacji w Lipnie. Obecna sieć zasilająca średniego napięcia pracuje na napięciu 15 kV i nie przewiduje się zmiany napięcia.

W północny obszar miasta Dobrzyń nad Wisłą wprowadzone są trzy linie magistralne napowietrzne 15 kV: Włocławek – Nasiegniewo – Dobrzyń (AFL-50), Lipno – Suszewo –

Bętlewo – Dobrzyń (AFL-50), Lipno – Tłuchowo – Trzcianka – Dobrzyń (AFL-50). Od linii magistralnych odchodzą promieniście linie napowietrzne AFL-35 zasilające poszczególne stacje transformatorowe 15/04kV.

Na terenie gminy zlokalizowane są 2 maszty na terenie miasta Dobrzyń nad Wisłą, na których zamontowane są anteny stacji telefonii komórkowej:

- PTC – Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o.o. – operator sieci T-mobile – usługi telekomunikacyjne w standardzie GSM w paśmie 900 MHz,
- Polska Telefonia Komórkowa Orange – operator sieci Orange – usługi telekomunikacyjne w standardzie GSM w paśmie 900 MHz,
- Polkomtel – operator telefonii komórkowej Plus, Simplus, Sami Swoi – usługi telekomunikacyjne w standardzie GSM900,
- P4 Sp. z o.o. – operator sieci Play - usługi telekomunikacyjne w standardzie GSM w paśmie 900 MHz.

Zgodnie z art. 123 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 672) oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. wykonuje je Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.

Na terenie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą badania były prowadzone dla maszty przy ul. Szkolnej 1 w Dobrzyniu nad Wisłą. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektromagnetycznego była bardzo niska < 20 V/m. nie stwierdzono więc przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężenia pola elektromagnetycznego w tym punkcie. Pomiary te przeprowadzono w 2010 roku.

Kontynuując wzorem lat ubiegłych monitoring pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy w 2015 roku prowadził pomiary natężenia pola elektromagnetycznego w 45 punktach usytuowanych w granicach województwa kujawsko-pomorskiego. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645), punkty badawcze podzielone są na trzy typy obszarów: miasta o liczbie mieszkańców > 50 tys. osób (15 punktów pomiarowych), pozostałe miasta (15 punktów pomiarowych) oraz tereny wiejskie (15 punktów pomiarowych). Badania w tych samych punktach powtarzane są co trzy lata. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883) określa dopuszczalne wartości natężenia PEM w miejscach dostępnych dla ludności. Zgodnie z definicją, pola elektromagnetyczne to pola elektryczne, magnetyczne i elektromagnetyczne o częstotliwościach w zakresie 0 Hz – 300 GHz. W 2015 roku w żadnym punkcie pomiarowym w województwie kujawsko-pomorskim nie odnotowano natężenia PEM przekraczającego normę 7 V/m. Maksymalna wartość poziomu PEM zmierzona w 2015 roku wyniosła 1,47 V/m (Kcynia, ul. Rynek 18). Dla miast liczących powyżej 50 tys. mieszkańców średnie natężenie PEM wyniosło 0,7 V/m, dla miast o liczbie mieszkańców poniżej 50 tys. – 0,3 V/m, natomiast na terenach wiejskich – 0,18 V/m (rycina 18). W 2015 roku, średni poziom PEM w miastach > 50 tys. osób był wyższy w porównaniu z latami wcześniejszymi o ok. 0,14 V/m. W miastach o liczbie mieszkańców < 50 tys. osób średni pomiar natężenia na przestrzeni lat wzrósł o ok. 0,06 V/m, a na terenach wiejskich w 2015 r. był niższy o ok. 0,03-0,06 V/m w stosunku do wcześniejszego cyklu badań.

Ważnym elementem ochrony przed wpływem pól elektromagnetycznych są zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego poświęcone wyznaczeniu stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych. Lokalizacja urządzeń emitującego pola

elektromagnetyczne, zgodnie z przepisami, powinna być poprzedzona raportem oddziaływania na środowisko, gdzie będą wyznaczone strefy ochronne dla tych urządzeń. Strefy ochronne muszą być przestrzegane w celu ochrony ludzi przed skutkami pól. Decyzje w sprawie nowych lokalizacji urządzeń nadawczych muszą uwzględniać bytowanie ludzi w najbliższym sąsiedztwie.

Kierunki działań do 2020 r.:

- kontrola emisji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

7. Poważne awarie i awarie przemysłowe

Mianem „poważnych awarii” określa się negatywne skutki zdarzeń losowych t.j. awarie techniczne, technologiczne w jednostkach stosujących, magazynujących, czy produkujących materiały niebezpieczne oraz zdarzenia w trakcie transportu takich substancji. Na terenie miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą nie znajdują się aktualnie zakłady o dużym, czy podwyższonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Przez teren gminy przebiegają rurociągi ropy naftowej i etylenu, których użytkownikami są Zakłady Azotowe „Anwil” S.A. we Włocławku oraz Zakłady Rafineryjno - Petrochemiczne „Orlen” S.A. w Płocku. Rurociągi dalekosiężne substancji niebezpiecznych mogą stworzyć istotne zagrożenie awarią. Przebiegają one ze wschodu na zachód tworząc korytarz ograniczający inwestycje o szerokości ok. 1 km. w pobliżu skrzyżowania drogi od Płomian z drogą Dobrzyń – Lipno zlokalizowana jest stacja zasuw SE – 2, dla której strefa zagrożenia wynosi 15 m.

Przez teren gminy przebiega również gazociąg wysokoprężny 2xDn 500.

W roku 2011 Wojewoda Kujawsko – Pomorski wydał decyzję o lokalizacji inwestycji na terenie województwa kujawsko – pomorskiego oraz decyzję na budowę gazociągu wysokiego ciśnienia o średnicy 700 mm – Gazociąg Rembelszczyzna – Gustorzyn. Jeden z odcinków gazociągu przechodzi przez gminę Dobrzyń nad Wisłą.

Inwestycja realizowana była w trzech etapach. Zakończenie budowy gazociągu nastąpiło pod koniec 2014 roku.

Pod koniec kwietnia 2015 roku Mazowiecki Wojewódzki Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Warszawie wydał decyzję o pozwoleniu na użytkowanie dla odcinka gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Rembelszczyzna–Gustorzyn położonego na obszarze województwa mazowieckiego.

W styczniu 2015 roku podobną decyzję uzyskał odcinek gazociągu znajdujący się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Potencjalnym źródłem nadzwyczajnych zagrożeń na terenie miasta i gminy jest transport materiałów niebezpiecznych drogami wojewódzkimi, a szczególnie drogami Włocławek, Lipno-Płock (nr 562, 558).

Ponadto znajdujące się w Dobrzyniu nad Wisłą i Chalinie stacje paliw również mogą być potencjalnym źródłem zagrożeń.

Zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom określa ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 672).

Przeciwdziałanie poważnym awariom jest jednym z podstawowych zadań Inspekcji Ochrony Środowiska. Na terenie gminy w ostatnich latach nie wystąpiły zdarzenia o znamionach poważnej awarii.

V. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2017 - 2020

Przedstawione w poprzednich rozdziałach cele ekologiczne do 2020 roku z perspektywą do 2024 roku i strategia ich realizacji są podstawą dla planu operacyjnego na lata 2017 – 2020 obejmującego konkretne przedsięwzięcia (inwestycyjne i pozainwestycyjne), mające priorytet w skali gminy.

1. Priorytety ekologiczne

Ocena stanu i tendencji zmian w zakresie poszczególnych komponentów środowiska oraz analiza uciążliwości i zagrożeń, przy uwzględnieniu wymagań w zakresie ochrony środowiska są podstawą do sformułowania priorytetów ochrony środowiska dla miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą do 2020 r. z perspektywą do 2024 roku.

Wśród najważniejszych kryteriów branych pod uwagę należy wymienić:

- wymogi wynikające z ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach i ustawy Prawo wodne oraz innych ustaw komplementarnych,
- dysproporcje pomiędzy stanem wymaganym a istniejącym,
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria proponujemy, w perspektywie najbliższych czterech lat, następującą hierarchię potrzeb:

W zakresie poprawy jakości środowiska:

- **Poprawa jakości wód** – gospodarka wodno-ściekowa jest tą dziedziną, która wymaga największej liczby przedsięwzięć w celu poprawy jakości wód. Są to najważniejsze w skali gminy przedsięwzięcia wynikające z konieczności spełnienia przez gminę przyjętych przez Polskę zobowiązań w zakresie wdrażania wymagań dyrektywy 91/271/EWG, dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.
- **Utrzymanie dobrej jakości wody do picia** - w tym zakresie modernizacja stacji uzdatniania wody, budowa II stopnia uzdatniania wody oraz rozbudowa i poprawa stanu sieci wodociągowej (likwidacja rur azbestowych).
- **Racjonalizacja gospodarki odpadami** - wprowadzenie nowoczesnej gospodarki odpadami komunalnymi, zapewniającej odzysk odpadów i zmniejszenie masy odpadów unieszkodliwianych przez składowanie.

W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

- wzrost lesistości gminy (racjonalne wykorzystanie gruntów V klasy),

W zakresie zadań systemowych:

- rozwój rolnictwa ekologicznego,
- rozwój energetyki odnawialnej,
- wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Należy zaznaczyć, że często realizacja konkretnego przedsięwzięcia przynosi wielokrotną korzyść. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawa jakości lub ochrona jednego z nich zwykle skutkuje poprawą lub ochroną pozostałych.

2. Plan operacyjny na lata 2017-2020

W formułowaniu planu operacyjnego, a więc listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2017-2020 roku z perspektywą do 2024 roku, uwzględniono kryteria wyboru przedstawione wyżej. Na liście znalazły się m.in. przedsięwzięcia:

- uzgodnione podczas konsultacji z przedstawicielami samorządu,
- zgłoszone do realizacji w najbliższych czterech latach przez osoby fizyczne i jednostki oraz zakłady przemysłowe,

– proponowane do finansowania ze środków UE.

Należy podkreślić, że zaproponowana lista przedsięwzięci nie zamyka możliwości realizowania innych, charakteryzujących się mniejszą skalą, a tym samym mniejszym jednostkowym efektem. Oznacza to równocześnie możliwość realizacji przedsięwzięć nie wskazanych w załączonej tabeli, ale takich, które mieszczą się w ramach kierunków działań na określonych w przedmiotowym rozdziale.

Poniżej przedstawiono Listę przedsięwzięć proponowanych do realizacji w latach 2017-2020 r. z perspektywą do 2024 roku.

Tabela nr 13. Lista proponowanych przedsięwzięć do realizacji w latach 2017-2020 r. z perspektywą do 2024 roku na terenie Gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Opis przedsięwzięcia	Jednostka realizująca	Lata realizacji	Potencjałe źródła finansowania
Woda i ścieki			
Modernizacja stacji uzdatniania wody w Dobrzyniu nad Wisłą – budowa zbiornika retencyjnego	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Likwidacja rurociągów azbestowych w Dobrzyniu nad Wisłą (ul. Służba Polsce)	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne Fundusze strukturalne
Dalsza aktualizacja inwentaryzacji zbiorników na ścieki i kontrola ich szczelności.	Urząd Miasta i Gminy	2017-2020	Środki własne
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Lenie Wielkie – Dobrzyń n/Wisłą	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne Fundusze strukturalne
Likwidacja oczyszczalni w Leniach Wielkich, podłączenie ścieków na oczyszczalnię w Dobrzyniu	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Budowa o przydomowych czyszczalni ścieków	Właściciele nieruchomości przy udziale Gminy Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW środki właścicieli nieruchomości
Sukcesywna rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne Fundusze strukturalne
Tworzenie warunków do porządkowania gospodarki ściekowej wokół jeziora Chalin.	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Budowa kanalizacji sanitarnej Szpiegowo, Grochowski wraz z oczyszczalnią w Grochowsku	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW

			Fundusze strukturalne
Likwidacja starej i budowa nowej oczyszczalni w Krojczynie	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Tworzenie warunków do porządkowania gospodarki ściekowej wokół jeziora Lenie Wielkie.	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Powietrze			
Termomodernizacja – ocieplenie budynku Gimnazjum w Krojczynie	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW
Termomodernizacja – modernizacja kotłowni przy budynku Urzędu Gminy	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW
Termomodernizacja – wymiana okien w zabytkowym budynku Szkoły Podstawowej w Krojczynie.	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW
Dalsza termomodernizacja – ocieplenie budynków na Osiedlu Mieszkaniowym w Dobrzyniu	Właściciele lokali, Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW
Gazyfikacja terenu gminy	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Przyroda			
Sukcesywne zalesianie gruntów rolnych V i częściowo VI klasy w ramach utrzymania stanu lesistości terenów gminy	Właściciele gruntów / Agencja Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa	2017-2020	Środki własne Fundusze strukturalne
Utrzymanie i konserwacja drzew w pasach drogowych	Zarządcy dróg	2017-2020	Środki własne
Wykonanie opracowania programu usunięcia osuwisk z terenu przy porcie nad Wisłą.	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne
Edukacja ekologiczna			
Edukacja ekologiczna społeczeństwa w dziedzinie gospodarowania odpadami – działania szkoleniowe i	Urząd Miasta i Gminy, placówki oświatowe	2017-2020	Środki własne gminy

informacyjne.			
Konkursy ekologiczne, spotkania, organizowanie Dni ziemi, Dni lasu.	Urząd Miasta i Gminy, Nadleśnictwo Skwirlno	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW
Organizowanie akcji „Sprzątanie Świata” oraz organizowania akcji własnej sprzątania gminy	Urząd Miasta i Gminy, placówki oświatowe	2017-2020	Środki własne Fundusze Inwestycyjne
Wspierania finansowe wyjazdów dzieci do „zielonych szkół”	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW
Budowa ścieżki dydaktycznej wzdłuż krawędzi wysoczyzny	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW
Rolnictwo			
Zakup aeratora, do mineralizacji obornika	RSP Agropol	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Szkolenie rolników w zakresie: – Ekologizacja wsi poprzez – wdrażanie tzw. „Dobrej Kultury Rolnej”, – Biogazownie szansą dla rolnictwa, – OZE – zasad ekologicznego zagospodarowania zagrody wiejskiej, – stosowania środków ochrony roślin przy – użyciu nowoczesnych opryskiwaczy	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	2017-2020	Środki własne Fundusze strukturalne
Zachęcanie rolników do tworzenia gospodarstw ekologicznych poprzez szkolenia, spotkania, udział w targach itp.	Gmina Dobrzyń nad Wisłą, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	2017-2020	Środki własne WFOŚiGW Fundusze strukturalne
Transport			
Bieżące utrzymanie dróg	Powiatowy Zarząd Dróg, Wojewódzki Zarząd Dróg, Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne
Kolejny etap modernizacji drogi Wierznica - Kochoń	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne
Odpady			
Kontrola właścicieli	Urząd Miasta	Zadanie	Środki własne

nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne (posiadanie umowy z przedsiębiorcą)	i Gminy	ciągłe	(koszty ewentualnych postępowań administracyjnych)
Zachęcanie do realizacji przydomowych kompostowników na odpady biodegradowalne	Mieszkańcy gminy, Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne mieszkańców, dotacje gminy na zakup kompostowników
Rozbudowa systemu selektywnego zbierania odpadów surowców wtórnych i odpadów b biodegradowalnych	Gmina Dobrzyń nad Wisłą wraz z podmiotami odbierającymi odpady komunalne	2017-2020	Środki własne, środki UE
Zorganizowanie systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych m.in. zużytego sprzętu elektronicznego, baterii, akumulatorów, przeterminowanych leków i chemikaliów	Gmina Dobrzyń nad Wisłą wraz z podmiotami odbierającymi odpady niebezpieczne	2017-2020	Środki własne, środki UE
Dalsza rozbudowa istniejącego PSZOK – dostosowywanie do aktualnych potrze z w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	2017-2020	Środki własne Fundusze strukturalne

VI. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Wprowadzenie

2. Instrumenty polityki i Ochrony środowiska

Zarządzanie Programem będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w otoczeniu realizowanej polityki środowiskowej. Instrumenty służące realizacji Programu wynikają z ustaw Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, Prawo geologiczne i górnicze, Prawo budowlane. Zaliczamy do nich instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

2.1 Instrumenty prawne

Wśród instrumentów prawnych szczególne miejsce mają plany zagospodarowania przestrzennego (prawo miejscowe). Działania władz samorządowych, przedsiębiorstw i innych podmiotów związane z ochroną środowiska muszą być osadzone w realiach obowiązującego planu wojewódzkiego i planów miejscowych. Do instrumentów prawnych zaliczono również: pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, koncesje geologiczne, raporty i przeglądy ekologiczne. Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli jakościowy i ilościowy pomiar stanu środowiska. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów społecznych (informacyjnych), jako bardzo ważna podstawa analiz, ocen czy decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako

obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czyni je instrumentem o znaczeniu prawnym.

2.2 Instrumenty finansowe

- Opłaty za korzystanie ze środowiska – za wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, za pobór wód i odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za składowanie odpadów, wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji, usuwanie drzew i krzewów.
- Administracyjne kary pieniężne - pobiera się je w tych samych sytuacjach co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu, karę wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa prawo ochrony środowiska przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.
- Kredyty i dotacje z funduszy celowych: np. ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
- Pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych itp.

2.3 Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne służą realizacji zasady uspołecznienia zarządzania rozwojem gminy poprzez budowanie i usprawnianie partnerstwa. Wyróżniono dwie kategorie działań z punktu widzenia władz samorządowych:

- wewnętrzne – dotyczące działań samorządów, realizowane poprzez działania edukacyjne,
- zewnętrzne – konsultacje, debaty publiczne, kampanie edukacyjne.

2.4 Instrumenty strukturalne

Wśród instrumentów strukturalnych wyróżniamy programy strategiczne, programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego. Dokumentami określającymi tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego jest Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą. Są one bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.).

3. Monitorowanie POŚ

3.1 Zasady monitoringu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach: monitoring środowiska, monitoring programu, monitoring odczuć społecznych.

- Monitoring środowiska – system kontroli środowiska dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach

istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i immisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, są wykonywane w ramach działalności WIOŚ, WSSE, PIG, IMGW, a obszary cenne przyrodniczo tj.: lasy, łąki, użytki ekologiczne, znane są instytucją takim jak np. Wojewódzki Konserwator Przyrody, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Urzędy Gmin.

- Monitoring programu – najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań, które powinno się odbywać np. co dwa lata, na podstawie zestawienia planu działań przewidzianych do realizacji z postępem ich wdrożenia. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.
- Monitoring odczuć społecznych – jest sprawowany na podstawie badań opinii społecznej.

3.2 Monitorowanie wdrażania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.
- Burmistrz Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu. Ocena ta będzie podstawą przygotowania raportu w wykonania Programu. W początkowym okresie wdrażania Programu, również co dwa lata będzie weryfikowana lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w najbliższych czterech latach. W cyklu czteroletnim będzie oceniany stopień realizacji celów średniookresowych (obejmujący okres do 2024 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.
- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie
- raportu co dwa lata,
- aktualizacja planu operacyjnego (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działania (co cztery lata).

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu jest dobry system sprawozdawczości, oparty na wskaźnikach stanu środowiska i zmiany presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.

VII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zakłada się, że głównym źródłem realizacji celów wyznaczonych dla gminy Dobrzyń nad Wisłą będą:

- środki własne gminy,
- środki Unii Europejskiej,
- środki budżetu Województwa (dotacje),
- środki budżetu Państwa (dotacje, subwencje),
- środki funduszy celowych jak np.: fundusz ochrony środowiska,

– środki prywatne.

Dokładne określenie źródeł finansowania, a szczególnie wielkości środków stwarza duże trudności szczególnie po 2013 roku. Odnosi się to zarówno do środków własnych gminy jak i innych, w tym szczególnie dostępności środków unijnych w następnym okresie programowym.

Parlament Europejski przyjął projekt Wieloletnich Ram Finansowych, czyli budżetu unijnego na lata 2017 – 2020 o wartości 960 miliardów euro. Nowy budżet unijny jest szansą na stworzenie w Polsce innowacyjnej, oszczędnie korzystającej z zasobów naturalnych gospodarki.

Nowe ramy finansowe będą zgodne ze strategią Europa 2020, w której Unia stawia na innowacyjną i „zieloną” gospodarkę. Oznacza to na przykład, że 20 % wszystkich wydatków budżetowych powinno służyć ochronie klimatu, tak, aby zarówno Polityka Spójności jak i środki przeznaczane na rolnictwo, czy badania i rozwój przyczyniły się do realizacji unijnych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych. Dzięki koncentracji wsparcia, w Polityce Spójności wyżej przyznawanych Polsce środków wydawać będziemy na badania i rozwój, małe i średnie przedsiębiorstwa, teleinformacyjne, odnawialne źródła energii czy efektywność energetyczną. W regionach mniej rozwiniętych na te cele ma zostać przeznaczonych co najmniej 50 % środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Z informacji Ministerstwa Rozwoju Regionalnego wynika, że planowane są zmiany sięgające nawet samego układu dokumentów programowanych. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Obszarów Wiejskich – II filar (EFRRO) I Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR) oraz Fundusz Spójności (FS) zostały zobowiązane do realizacji wspólnych celów tematycznych wynikających z Europa 2020, i w ślad za tym zostaną objęte Wspólnymi Ramami Strategicznymi (WRS) przygotowanymi przez Komisję Europejską.

Dokument ten ma pełnić formę zagwarantowania odpowiednich warunków do efektywnego i optymalnego inwestowania zarówno na etapie planowania strategicznego poprzez etap promowania i wdrażania wszystkich Funduszy objętych WRS.

W projekcie zmian zawarto również propozycję podziału kompetencji we wdrażaniu Funduszy pomiędzy szczeblami władzy centralnej i regionalnej. W latach 2014-2020 zakres decentralizacji systemu wdrażania funduszy w Polsce będzie większy niż obecnie. Oznacza to, że relatywnie więcej środków do dyspozycji otrzymają samorządy wojewódzkie. Pozostaną jednak programy krajowe, z których dofinansowane będą mogły zostać m.in. projekty reform systemowych czy inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu lub zasięgu krajowym.

Środki własne gminy zaangażowane będą przede wszystkim w realizację inwestycji oraz projekty społeczne (ale nie będzie się zaniedbywać także innych istotnych dziedzin – poza projektami społecznymi), które uzyskają współfinansowanie ze źródeł zewnętrznych, ale również będą finansować zadania w całości. Wielkość środków budżetu gminy przeznaczana na zadania inwestycyjne będzie stanowiła nie mniej niż 25% wydatków ogółem na 1 mieszkańca.

Coraz większą rolę w realizacji strategii winny odgrywać środki prywatne zarówno w realizacji zadań własnych przedsiębiorstw i gospodarstw indywidualnych jak i przy realizacji zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu

NFOŚiGW i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej wydały wspólną strategię działania na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku. Strategia zakłada

wsparcie realizacji merytorycznej działalności Funduszy w ramach priorytetów realizujących cele środowiskowe wynikające z krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, w szczególności Polityki Ekologicznej Państwa w latach 2009- 2012 z perspektywą do roku 2016 (PEP) oraz opracowywaną nowelizacją PEP, Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, właściwych dla województwa strategii województw, środowiskowych planów i programów wojewódzkich. Z uwagi na rozpoczynający się nowy okres programowania UE i nową perspektywę finansową, w 2014 roku zaplanowano aktualizację Wspólnej Strategii.

VIII. PODSUMOWANIE

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2017 – 2020 z perspektywą do 2020 roku.

Podstawę niniejszego opracowania stanowi szereg informacji i dokumentów udostępnionych przez instytucje zajmujących się kontrolą i badaniem elementów środowiska oraz podmioty korzystające ze środowiska. Informacje te posłużyły do określeniu aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego.

Program powinien być realizowany poprzez uwzględnienie zapisów wynikających z dokumentów rządowych zwłaszcza wynikających z listy przedsięwzięć własnych i koordynowanych. Ponadto wszelkie działania winny wynikać z przedsięwzięć zawartych w opracowaniu na szczeblu regionalnym (Program Wojewódzki, Strategia Wojewódzka) oraz z dokumentów i koncepcji władz gminy i powiatu oraz postulatów mieszkańców. Dodatkowo niektóre z przedsięwzięć zostały zaproponowane przez zespół autorski opracowujący Program.

Po dokonaniu diagnozy stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy oraz kierując się uwarunkowaniami zewnętrznymi – obowiązujące akty prawne i wewnętrznymi takimi jak: lokalne opracowanie planistyczne i strategiczne, stan środowiska przyrodniczego, dokonano wyboru priorytetów ekologicznych.

W ramach wyodrębnionych priorytetów wyznaczono cele dążące do osiągnięcia poprawy stanu środowiska, czemu mają służyć zaproponowane działania. Zaproponowane przedsięwzięcia w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą.

Niniejszy dokument jest dokumentem planistycznym i nie stanowi przepisów prawa miejscowego. Nakreśla jedynie kierunki, w jakim powinien podążyć samorząd mając na celu zachowanie i poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

Osiągnięcie priorytetów będzie możliwe poprzez realizację celów szczegółowych i zadań w obrębie celów głównych:

1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie.
2. Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii oraz zapobieganie i ograniczenie powstania odpadów.
3. Racjonalne kształtowanie stosunków wodnych na obszarze gminy.
4. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego wód.
5. Promocja i wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.
6. Poprawa i ochrona jakości powietrza, poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń,
7. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych.
8. Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.
9. Minimalizacja ryzyka skutków nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w razie ich wystąpienia.
10. Racjonalna gospodarka odpadami.
11. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

Przedsięwzięcia zaproponowane w obrębie wymienionych obszarów w przyszłości przyczynią się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy Dobrzyń nad Wisłą.

